

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет гуманітарної та економічної освіти
Кафедра педагогіки вищої школи

ЗВІТ

з виробничої асистентської та науково-дослідної практичної підготовки

Період проходження 15.02.2021 – 26.03.2021

здобувачки другого (магістерського) рівня
вищої освіти 1 курсу
факультету гуманітарної та економічної освіти
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
освітньо-професійна програма «Педагогіка
вищої школи»
заочної форми навчання
Клишнікової Оксани Леонідівни

Керівник з практичної підготовки від кафедри
кандидат педагогічних наук, ст.викл.
Коркішко Артем Володимирович

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет гуманітарної та економічної освіти
Кафедра педагогіки вищої школи

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Викладач-методист кафедри ПВШ
_____ А.В.Коркішко

«15» лютого 2021р.

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПЛАН РОБОТИ
виробничої асистентської та науково-дослідної практики

Період проходження 15.02.2021 – 26.03.2021

здобувачки другого (магістерського) рівня
вищої освіти 1 курсу
факультету гуманітарної та економічної освіти
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
освітньо-професійна програма «Педагогіка
вищої школи»
заочної форми навчання
Клишнікової Оксани Леонідівни

Керівник з практичної підготовки від кафедри
кандидат педагогічних наук, ст.викл.
Коркішко Артем Володимирович

Розділ	Зміст роботи	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	2	3	4
I. Навчально-методична робота	1. Знайомство з методичною документацією та основними напрямками навчально-методичної, наукової і виховної діяльності кафедри ПВШ.	1 тиждень	виконано
	2. Знайомство зі змістом навчальних планів і робочих навчальних програм дисциплін, за якими проходитиме виробнича асистентська практика.	1 тиждень	виконано
	3. Розроблення планів занять, дидактичних і методичних матеріалів відповідно до вимог робочих навчальних програм дисциплін, за якими буде поводитись освітня діяльність.	1 тиждень	виконано
	4. Консультації у провідних викладачів кафедри та керівника практики щодо змістовного наповнення опорних конспектів лекційних і практичних занять.	1 тиждень	виконано
	5. Затвердження конспектів занять, дидактичних і методичних матеріалів у керівника практики.	1 тиждень протягом 25-30 тижд.	виконано
	6. Підготовка до занять.		
	7. Відвідування лекцій провідних викладачів кафедри та їх аналіз.	протягом 25-30 тижд	виконано
	8. Відвідування семінарсько-практичних занять провідних викладачів кафедри та їх аналіз.	протягом 25-30 тижд	виконано
	9. Підготовка та проведення лекції на тему: «Закони, закономірності та принципи виховання студентів».	протягом 25-30 тижд	виконано
	10. Підготовка та проведення практичного заняття на тему: «Сучасна вища школа в освітній системі України».	протягом 25-30 тижд	виконано
	11. Відвідування й аналіз лекцій і практичних	протягом 25-30 тижд	виконано
II. Позааудиторна виховна робота	1. Ознайомлення з планом виховної роботи куратора академічної групи.	1 тиждень	виконано
	2. Складання плану виховної роботи куратора академічної групи.	1 тиждень протягом 25-30 тижд	виконано
	3. Підготовка до виховної роботи в академічній групі.	протягом 25-30 тижд	виконано
	4. Проведення позааудиторної роботи та виховних заходів зі здобувачами академічних груп.	протягом 25-30 тижд	виконано
	5. Обговорення з керівником проведеної виховної роботи, самоаналіз.	протягом 25-30 тижд	виконано
	6. Участь у кафедральних та факультетських	протягом 25-30 тижд	виконано

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Факультет гуманітарної та економічної освіти

Кафедра педагогіки вищої школи

ЩОДЕННИК

виробничої асистентської та науково-дослідної практичної підготовки

Період проходження 15.02.2021 – 26.03.2021

здобувачки другого (магістерського) рівня
вищої освіти 1 курсу
факультету гуманітарної та економічної освіти
спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
освітньо-професійна програма «Педагогіка
вищої школи»
заочної форми навчання
Клишнікової Оксани Леонідівни

Керівник з практичної підготовки від кафедри
кандидат педагогічних наук, ст. викл.
Коркішко Артем Володимирович

Слов'янськ, 2021

Місце проходження практики: Донецька обл., м. Слов'янськ, 84116, вул. Г.Батюка, 19 ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет» кафедра педагогіки вищої школи, завідувач кафедри – Топольник Яна Володимирівна, доктор педагогічних наук, доцент, 0502320404.

Відомості про керівника закладу та його заступників:

- 1) Омельченко Світлана Олександрівна, ректор, доктор педагогічних наук, професор.
- 2) Набока Ольга Георгіївна Перший, проректор, доктор педагогічних наук, професор.
- 3) Чайченко Станіслав Олегович, проректор з науково-педагогічної роботи, доктор фізико-математичних наук, професор.
- 4) Швидкий Сергій Миколайович, проректор з науково-педагогічної роботи, доктор історичних наук, доцент.
- 5) Іванчук Володимир Володимирович, проректор з науково-педагогічної роботи і соціально-економічного розвитку, кандидат філософських наук, доцент.
- 6) Колган Олена Володимирівна, помічник ректора, кандидат філологічних наук, доцент.
- 7) Решетова Ірина Анатоліївна, вчений секретар, кандидат педагогічних наук, доцент.

Щоденник

Дата	Зміст роботи (із записом власних вражень, думок, поглядів, побажань)	Примітка
15-19. 02.2021	<p>Знайомство з методичною документацією та основними напрямками навчально-методичної, наукової і виховної діяльності кафедри ПВШ.</p> <p>Знайомство зі змістом навчальних планів і робочих навчальних програм дисциплін (Моделювання освітньої підготовки і професійної діяльності фахівця, Дистанційна освіта в ЗВО, Педагогіка вищої школи)</p> <p>Розроблення планів занять, дидактичних і методичних матеріалів відповідно до вимог робочих навчальних програм дисциплін (Педагогіка вищої школи) та затверджено в керівника практики доц. Коркішка А.В.</p> <p>Ознайомлення з планом виховної роботи куратора академічної груп.</p> <p>Ознайомлення з планом наукової роботи кафедри ПВШ.</p>	
22-26. 02.2021	<p>Складання плану виховної роботи куратора академічної групи.</p> <p>Відвідано засідання кафедри ПВШ, де обговорюються новини та наукові проблеми.</p> <p>Ознайомлення з планом роботи, протоколами засідань наукових гуртків</p>	Форма

	<p>(проблемних груп).</p> <p>Психологічний аналіз спільної діяльності, групових процесів, соціально-психологічних явищ.</p> <p>Підбір психодіагностичних методів і методик, спрямованих на психолого-педагогічне вивчення групи.</p> <p>Ознайомився із планом роботи наукового гуртка, доцента кафедри ПВШ Сипченко О.М. „Медіаосвіта майбутніх викладачів”</p>	<p>проведення: дискусія.</p>
01-05. 02.2021	<p>Підготовлено доповідь на тему «Інтерактивні технології в контексті інноваційного навчання майбутніх викладачів» на науково-практичну конференцію.</p> <p>Відвідано лекційне заняття з дисципліни «Основні засади академічної доброчесності академічної спільноти» маг фіз.вих (тр) 10.00 Zoom викладач – доц. каф. ПВШ Гарань Н.С.</p> <p>Відвідано практичне заняття з дисципліни „Педагогіка вищої школи” маг. СО 10.00 Zoom викладач – доц. Сипченко О.М.</p>	<p>Визначено тему доповіді, складено план, зроблено аналіз наукової психолого-педагогічної літератури. зроблено конспект зроблено конспект</p>
08-12. 03.2021	<p>Відвідано практичне заняття з дисципліни „Педагогіка вищої школи” доц. Гарань Н.С.</p> <p>Проведено лекційне та практичне заняття з дисципліни „Педагогіка вищої школи”.</p>	<p>Ф-т СО маг.1 курс Ф-т СО маг.1 курс</p>
15-19. 03.2021	<p>Відвідано засідання гуртка</p> <p>Взято участь у підготовці та проведенні засідання гуртка (Тема: Особливості використання дистанційних технологій у вищій школі).</p> <p>Проведено семінар-тренінг для здобувачів «Розвиток комунікативних умінь і навичок фахівців»</p> <p>Відвідано лекційне та практичне заняття з дисципліни „Тренінгова діяльність у ЗВО” доц.Топольник Я.В.</p> <p>Відвідано лекційні заняття в проф. Панасенко Е.А.</p> <p>Проведено практичне заняття з дисципліни „Педагогіка вищої школи”.</p> <p>Відвідано консультацію у проф.Саяпіної С.А., проф.Панасенко Е.А. щодо проведення лекційних та практичних занять.</p>	<p>зроблено конспект</p> <p>зроблено конспект Форма проведення: круглий стіл</p> <p>Ф-т СО маг.1 курс обговорено літературу, конспекти занять</p>
22-26.	<p>Взято участь у підготовці та проведенні</p>	

03.2021	<p>засідання гуртка Тема: „Використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці андрагогів”.</p> <p>Підготовлено доповідь до участі в науковій конференції ДВНЗ „ДДПУ” та презентовано результати.</p> <p>Підготовлено документацію щодо асистентської практики.</p> <p>Складено звіт про проходження асистентської практики</p>	
---------	--	--

План-конспект тренінгового заняття
проведеного на 1 курсі магістратури,
факультету СО
здобувачки другого магістерського рівня вищої освіти
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
(Педагогіка вищої школи)

Здобувачка другого магістерського
рівня вищої освіти
спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
(Педагогіка вищої школи)
Клишнікова Оксана Леонідівна

СЕМІНАР-ТРЕНІНГ: «РОЗВИТОК КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК ФАХІВЦІВ»

У професійній діяльності освітянина важливе значення має вміння здійснювати та налагоджувати комунікативний процес зі здобувачами, а також взаємодіяти з колегами з метою широкої конструктивної співпраці у педагогічному колективі; отримання знань з психології, дефектології; орієнтування діяльності на гуманістичні принципи.

Мета тренінгу: опанування майбутніми фахівцями прийомів ефективного спілкування через ігрові методи навчання й техніку активного слухання.

Завдання тренінгу:

- розширення можливостей встановлення контакту в різних ситуаціях спілкування;
- відпрацювання навичок розуміння себе, інших людей, а також взаємин між людьми;
- набуття навичок активного слухання;
- активізація процесу самопізнання й самоактуалізації;
- розширення діапазону творчих здібностей;

Тренер. Спілкування людей між собою — надзвичайно складний процес. Неefективність у спілкуванні може бути пов'язана з повною або частковою відсутністю певного комунікативного уміння. Труднощі, які виникають у спілкуванні в конкретній ситуації, можуть бути спричинені недостатнім самоконтролем, наприклад через невміння впоратися з переважанням, імпульсивністю, агресією тощо. Кожний з нас вчиться володіти собою, набуваючи досвіду, часто на помилках і розчаруваннях.

Чи можна навчитися спілкуватися, використовуючи для цього тільки свій реальний досвід? Так, і зробити це можна за допомогою гри. Гра — це модель життєвої ситуації, зокрема спілкування, у процесі якого людина набуває певного досвіду. До того ж, роблячи помилки в штучній ситуації спілкування, людина не відчуває відповідальності, а у реальному житті — так. Це дає змогу більше пробувати, шукати ефективні форми взаємодії і не боятися «поразки».

Безсумнівним позитивним моментом ігрових вправ є можливість отримати оцінку своєї поведінки збоку, порівняти себе з оточенням і скоригувати своє спілкування в наступних ситуаціях. Слід пам'ятати, що набагато легше помітити помилки, неточності у спілкуванні своїх близьких, співробітників, керівників, ніж власні.

На початку заняття ведучий може запропонувати учасникам оцінити свої комунікативні навички і уміння. Ведучий малює на дошці (чи вивішує задалегідь підготовлений малюнок) «сходи комунікативної майстерності». Лівий край — майстер комунікації, правий — рівень майстерності. Завдання

— знайти своє місце на цих сходах і стати туди, відповідно до своїх міркувань. По завершенню роботи учасники групи обговорюють вправу.

Успішність заняття багато в чому залежить від мотивації навчання й ефективного спілкування. Вироблення мотивації може відбуватися за допомогою різних завдань, а саме: проведення рольової гри на професійно значущу тему, перегляд відеозапису групової дискусії з подальшим обговоренням, програвання особистих проблем під час тренінгу.

Пропонуються рольові ігри.

ПОЧАТКОВІ ВПРАВИ

«Візуальне відчуття»

Мета: удосконалення перцептивних навичок сприйняття й представлення один одного.

Хід вправи. Усі сідають колом. Ведучий просить, щоб кожен уважно подивився на обличчя інших учасників. Через 2—3 хв всі закривають очі і намагаються уявити собі обличчя інших учасників групи. Впродовж 1—2 хв потрібно фіксувати в пам'яті обличчя, яке вдалося найкраще уявити (запам'ятати). Після виконання вправи група обговорює свої відчуття й повторює вправу. Завдання: кожний учасник групи намагається відтворити в пам'яті якомога більшу кількість обличч учасників тренінгу.

«Через скло»

Мета: встановлення взаєморозуміння партнерів по спілкуванню на невербальному рівні.

Хід вправи. Один з учасників пропонує текст, записуючи його на папір, але передає його ніби через скло, тобто мімікою та жестами. Учасники групи називають те, що вони зрозуміли. Ступінь збігу переданого й записаного тексту свідчить про уміння встановлювати контакт.

«Дискусія»

Мета: досягнення взаєморозуміння партнерів по спілкуванню на невербальному рівні.

Хід вправи. Група поділяється на трійки. У кожній трійці розподіляються обов'язки. Один з учасників грає роль «глухого і німого»: він нічого не чує, не може говорити, але в його розпорядженні — зір, жести, пантоміміка; другий учасник грає роль «глухого»: він може говорити і бачити; третій — «сліпого і німого»: він здатний тільки чути і показувати. Усій трійці пропонують завдання, наприклад, домовитися про місце, час і мету зустрічі. На вправу дають — 15 хв.

«Так»

Мета: удосконалення навичок емпатії і рефлексії.

Хід вправи. Група поділяється на пари. Один з учасників говорить фразу, що виражає його стан, настрій чи відчуття, інший ставить йому запитання, щоб з'ясувати деталі. Вправа вважається виконаною, якщо у відповідь на запитання учасник одержує три позитивні відповіді — «так».

«Передавання руху по колу»

Мета: удосконалення навичок координації та взаємодії на психомоторному рівні, розвиток уяви та емпатії.

Хід вправи. Усі сідають у коло. Один з учасників групи починає діяти з уявним предметом так, щоб його можна було продовжити. Сусід повторює його дію і продовжує вправу. У такий спосіб предмет обходить коло і повертається до першого гравця, який називає переданий йому предмет і кожен з учасників називає, у свою чергу, що передавав саме він. Після обговорення вправа повторюється ще раз.

Ведучий. Численні дослідження показують, що успіх людини, яка працює в сфері постійного спілкування, на 80 % залежить від її комунікативної компетентності.

Непродуктивність у спілкуванні може бути пов'язана з відсутністю комунікативних навичок спілкування, з труднощами їх практичної реалізації (стомлення, неухважність, умови діяльності, особливості ситуації). На підтвердження сказаного ведучий аргументовано наводить випадки, коли учасники дискусії пропускали висловлювання інших чи спотворювали предметні позиції під час відтворення розмови з пам'яті. Можна також послатися на приклади, взяті з праць Д.Карнегі, Й.Атватера, про те, як важливо бути уважним слухачем.

Можна виділити такі невербальні канали комунікації:

- очі і контакт за допомогою погляду;
- обличчя і його експресія;
- жести;
- пози;
- тактильні відчуття (дотики);
- дистанція під час спілкування.

Інструкція. Вашій увазі пропонується методика на визначення уміння слухати іншу людину.

Перед вами 16 запитань, на кожне з яких ви можете відповісти твердженням «так» чи «ні». Варто пам'ятати, що «правильних» чи «неправильних» відповідей не буває. Головне — намагайтеся відповідати чесно, не намагайтеся справити позитивне враження, відповіді мають відповідати дійсності. Вільно та щиро висловлюйте свою думку. У цьому випадку ви зможете краще пізнати себе. Заздалегідь дякуємо вам!

МЕТОДИКА НА ВИЗНАЧЕННЯ УМІННЯ СЛУХАТИ

1. Чи терпляче ви чекаєте, доки інший закінчить говорити і дасть вам можливість висловитися?
2. Чи поспішаєте ви прийняти рішення до того, як зрозумієте сутність проблеми?
3. Чи слухаєте ви лише те, що вам подобається?
4. Чи заважають вам слухати співрозмовника ваші емоції?
5. Чи відволікаєтеся ви, коли співрозмовник висловлює свої думки?
6. Чи запам'ятовуєте ви замість основних моментів бесіди якісь несуттєві?

7. Чи заважають вам упередження сприймати інформацію?
8. Чи припиняєте ви слухати співрозмовника, коли з'являються труднощі в розумінні його думки?
9. Чи займаєте ви негативну позицію щодо співрозмовника?
10. Чи завжди ви слухаєте співрозмовника?
11. Чи ставите ви себе на місце того, хто говорить, щоб зрозуміти, що змусило співрозмовника говорити саме так?
12. Чи берете ви до уваги той факт, що у вас із співрозмовником можуть бути різні погляди на предмети обговорення?
13. Чи припускаєте, що у вас і вашого співрозмовника може бути різне розуміння змісту уживаних слів?
14. Чи намагаєтеся ви з'ясувати причини суперечки, наприклад, різні точки зору, постановка питання?
15. Чи уникаєте ви погляду співрозмовника у бесіді?
16. Чи виникає у вас бажання перервати співрозмовника і вставити своє слово за нього, випередити його з висновками?

Обробка результатів (підраховують кількість відповідей).

Інтерпретація

6 балів і менше. Низький ступінь виразності уміння слухати інших, спрямованість у спілкуванні на себе (тобто задоволення своїх домагань, незважаючи на інтереси партнера). Занижена чутливість в оцінюванні поточної ситуації — коли мовчати і слухати, а коли говорити. Необхідне навчання навичок ефективного слухання;

від 7 до 10 балів. Середній ступінь виразності уміння слухати співрозмовника. Це уміння швидше виявляється ситуативно і залежить від особистісної значимості (зацікавленості) в інформації. Є необхідність в удосконаленні навичок та прийомів активного слухання;

10 балів і більше. Явно виражені уміння слухати інших незалежно від особистої значимості отримуваної інформації. Така людина є сумлінним співробітником (якщо в основі діяльності — спілкування з людьми).

Ведучий пропонує учасникам об'єднатися по двоє і визначитися, хто говорить, а хто слухає, тобто хто «оповідач», а хто — «слухач». Потім ведучий повідомляє, що завданням «слухачів» буде уважне вислуховування впродовж 2—3 хв «дуже нудної розповіді». Потім ведучий викликає майбутніх «оповідачів», нібито для того, щоб проінструктувати їх, як зробити розповідь «дуже нудною». Насправді дає пояснення (так, щоб «слухачі» не чули цього) про те, що суть — не в нецікавій розповіді, а в тому, щоб «оповідач» фіксував типові реакції «слухача». Для цього, оповідачу рекомендується після хвилинної розповіді зробити в зручний момент паузу і продовжити розповідь після якоїсь реакції «слухача» (кивання головою, жест, слова). Якщо впродовж 7—10 с реакції немає, слід продовжити розповідь впродовж ще однієї хвилини і знову зупинитись і запам'ятати наступну реакцію «слухача». На цьому вправа припиняється.

Після проведення вправи всім учасникам групи розповідають справжню суть інструкції та говорять мету вправи. Оповідачів просять тримати в пам'яті

реакції слухачів. Ведучий пропонує список найтипівіших прийомів слухання, називаючи їх і даючи необхідні пояснення.

ТИПОВІ ПРИЙОМИ СЛУХАННЯ

1. Глухе мовчання.
 2. Угу-піддакування («ага», «угу», «так-так», «ну»), кивання підборіддям тощо).
 3. Луна — повторення останніх слів співрозмовника.
 4. Дзеркало — повторення останньої фрази зі зміною порядку слів.
 5. Парафраз — передавання змісту висловлювання партнера іншими словами.
 6. Спонукування — вигуки та інші вирази, що спонукають співрозмовника продовжити перервану мову («Ну і?», «Ну і що далі?», «Давай-давай»),
 7. Уточнювальні запитання на зразок «Що ти мав на увазі, коли говорив «есхатологічний»?»
 8. Додаткові запитання типу «навіщо», які розширюють сферу спілкування; дуже часто такі запитання відволікають оповідача від основної думки розмови.
 9. Оцінки, поради.
 10. Продовження — коли слухач долучається до розмови і намагається завершити фразу, розпочату тим, хто говорить, «підказує слова».
 11. Емоції — «ух», «ах», «чудово», сміх, «ну і ну».
 12. Нерелевантні й псевдорелевантні висловлювання — висловлювання, що не стосуються справи, і лише формально стосуються розмови.
- Після інформаційного повідомлення ведучий пропонує «оповідачам» описати реакції «слухачів» і дати їм класифікацію. Ведучий разом з учасниками групи аналізує, які реакції були найчастіше, яке їхнє позитивне й негативне значення в ситуаціях спілкування. Під час обговорення ведучому доречно запропонувати схему слухання: «підтримка — з'ясування — коментування» і обговорити з учасниками появу певних реакцій на різних етапах слухання. Так, на етапі «Підтримка» доречними є такі реакції: «угу-піддакування», «луна», «емоційний супровод», на етапі «З'ясування» — «уточнювальні запитання» і «парафраз», а «оцінки» і «поради» можна використовувати на етапі «Коментування».

ВПРАВИ НА ЗАКРІПЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ

«Диспут»

Мета: відпрацювання навичок активного слухання.

Хід вправи. Учасники поділяються на дві команди. За допомогою жереба з'ясовують, яка команда яку позицію займатиме з певного питання, наприклад: прибічники засмаги, паління, роздільного харчування і ті, що проти цього.

Члени команд по черзі висловлюють аргументи на користь певної точки зору. обов'язковою вимогою для учасників гри є підтримка думок суперників і розуміння аргументації. У процесі диспуту той з членів команди, чия черга висловлюватися наступним, повинен реагувати «угу-

підтакуванням» і «луною», ставити уточнювальні запитання, якщо зміст аргументації недостатній, у такому разі можна використати парафраз. Аргументи на користь позиції своєї команди дозволено висловлювати лише після того, як той, хто виступає, просигналізує, що його зрозуміли правильно (кивок головою, «так, саме це я і мав на увазі»).

Ведучий стежить за виступами і за тим, щоб учасники диспуту підтримували висловлювання, використовуючи при цьому відповідні реакції. Можна давати пояснення типу «так, ви мене зрозуміли правильно», при цьому повторивши слова співрозмовника, і переконатися в правильності розуміння висловленої думки. Ведучий намагається застерегти учасників диспуту від спроб продовжувати і розвивати думки співрозмовника, приписуючи йому не його слова.

По закінченню ведучий коментує хід вправи, звертаючи увагу на випадки, коли за допомогою парафразу вдалося домогтися уточнення позицій учасників диспуту.

«Суперечка при свідку»

Мета: закріплення навичок активного слухання.

Хід вправи. Учасники групи об'єднуються у трійки. Один з членів трійки бере на себе роль спостерігача-контролера. Його завдання — стежити за тим, щоб учасники суперечки здійснювали підтримку висловлювань партнерів, не пропускали другого такту («З'ясування») і у парафразі використовували «інші слова», тобто він виконує ті самі функції, що ведучий у попередній вправі. Два інших учасники трійки, попередньо вирішивши, яку з альтернативних позицій вони будуть займати, вступають у суперечку на обрану ними тему, дотримуючись схеми ведення діалогу. Під час вправи учасники міняються ролями, тобто роль спостерігача-контролера по черзі виконують усі члени трійки.

На вправу приділяють 15 хв.

По закінченні учасники групи обговорюють вправу. Орієнтовні запитання для обговорення:

- Які труднощі постали перед вами під час розмови?
- Чи були випадки, коли після парафразу відбувалося уточнення позиції?
- Кому з учасників не вдалося зрозуміти іншого?

«Карусель»

Мета: формування навичок швидкого реагування під час вступу в контакт, розвиток емпатії та рефлексії в процесі навчання.

Хід вправи. У вправі організують серію зустрічей, причому щоразу — з новою людиною. Завдання: легко вступити в контакт, підтримати розмову і попрощатися.

Члени групи шикуються за принципом каруселі, тобто обличчям один до одного, й утворюють два кола: внутрішнє нерухоме і зовнішнє рухоме.

Приклади ситуацій:

- Перед вами людина, яку ви добре знаєте, але досить довгий час не бачили. Ви дуже раді цій зустрічі.
- Перед вами незнайома людина. Познайомтеся з нею.
- Перед вами маленька дитина, вона чогось злякалася. Підійдіть до неї і заспокойте її.
- Після тривалої розлуки ви зустрічаєте коханого (кохану), ви дуже раді зустрічі

Час на встановлення контакту і проведення бесіди 3—4 хв. Потім ведучий дає сигнал, і учасники тренінгу переходять до наступного учасника.

«Остання зустріч»

Мета: удосконалення комунікативної культури.

Хід вправи. Уявіть собі, що заняття вже закінчилися, і ви маєте попроситися. Але чи встигли ви сказати один одному те, що хотіли? Може бути, що ви забули поділитися з групою своїми переживаннями? Можливо, є людина, думку якої про себе ви хотіли б почути? Чи хочете ви подякувати комусь за щось? Зробіть це «тут і тепер».

ПІДСУМКИ РОБОТИ ГРУПИ

Під час підбиття підсумків роботи групи присутній ведучий, але він є спостерігачем. Учасники групи визначають ті риси, які допомагають у спілкуванні і які визначили під час проведення тренінгу (не потрібно називати ті риси, які не можна змінити, тобто природні, фізіологічні). Ці риси і будуть тим надбанням, що напрацював кожний учасник групи.

Технологію проведення тренінгу можна варіювати залежно від досвіду тренера (ведучого), а також від особливостей учасників групи (вікових, професійних, особистісних).

П Л А Н
навчально-виховної роботи куратора
академічної групи 1М курсу СО факультету
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
на 2 семестр 2020/2021 навчального року

1. Паспорт групи

У групі всього 14 студентів, у тому числі відмінники: Баблюх Тамара Ігорівна, Жадік Юлія Олегівна, Івкова Юлія Михайлівна

навчається на 75 – 100 балів 11

навчаються лише на 60 – 74 бали -

мають борги за попередній семестр -

Нові студенти в групі _____

Пільгові категорії студентів -

Актив групи (староста, заст. старости, голови секторів): староста Жадік Юлія Олегівна, Баблюх Тамара Ігорівна, Івкова Юлія Михайлівна

За попередній семестр: а) відвідування навчальних занять _____

б) успішність 80%

в) якість знань 75%

г) рейтинг групи (місце) _____ 2 _____

Список студентів, що мешкають у гуртожитку, на приватних квартирах

Прізвище, ім'я, по батькові студента	Гуртожиток, кімната	Приватна квартира (адреса)
Баблюх Тамара Ігорівна		Донецька обл., м. Слов'янськ вул. Василевська, 52/3
Довгоспинний Ярослав Володимирович	Донецька обл., м. Слов'янськ, вул. Г.Батюка, 17/425	
Єрємичева Діана Ігорівна	Донецька обл., м. Слов'янськ, вул. Г.Батюка, 17/427	
Жадік Юлія Олегівна		Донецька обл., м. Краматорськ вул. Двірцева, 137/86

Івкова Ольга Михайлівна	Донецька обл., м. Слов'янськ вул. Г.Батюка, 17/405	
Івкова Юлія Михайлівна	Донецька обл., м. Слов'янськ вул. Г.Батюка, 17/405	
Ковальова Юлія Олександрівна		Харківська обл., с. Нікополь, вул. Донецька, 10/35
Король Єлизавета Володимирівна		Донецька обл., м. Слов'янськ пер. Г.Батюка, 12/69
Косик Аліна Олександрівна		Донецька обл., м. Слов'янськ, вул. Університетська, 87
Косінова Олена Сергіївна		Донецька обл., м. Слов'янськ, вул. Ясна, 6/89
Смицька Марія Андріївна	Донецька обл., м. Слов'янськ вул. Г.Батюка, 17/405	
Фоменко Олексій Сергійович		Донецька обл., Слов'янський р-н, с. Мирне вул. Героїв, 64
Шуріна Людмила Юріївна	Донецька обл., м. Слов'янськ вул. Г.Батюка, 17/409	
Яковенко Діана Русланівна	Донецька обл., м. Слов'янськ вул. Г.Батюка, 17/408	

1. Графік проведення кураторських годин (день, час, аудиторія)

середа, 13.00 год., 821 ауд., онлайн

3. Заходи

№	Захід (форма і назва)	Дата	Відповідальний виконавець
1. Навчальна робота (заходи, спрямовані на розпізнавання активності студентів, формування культури навчальної праці, допомоги невстигаючим студентам)			
1.	Нагадати магістрам про права та обов'язки в університеті	2.09	Куратор

2.	Провести бесіди про навчальний режим роботи та відпочинку	2.09	Куратор
	Подати психологічні поради, щодо підготовки до складання іспитів під час зимової сесії, наукова організація праці, режим дня тощо	Упродовж семестру	Куратор
2. Організаційна робота (робота з активом групи, збори студентів, організація до будь-якого виду суспільно корисної діяльності)			
	Скласти план виховної роботи	31.08	
	Свято 1 вересня! Святковий захід на факультеті	01.09	Загальноуніверситетський захід
	Провести організаційні збори: нагадати про обов'язки;	02.09	Куратор
	Провести засідання активу групи: затвердження плану роботи групи на I та II півріччя, організація позааудиторної зайнятості у гуртках;	08.09	Куратор Актив групи
	Провести збори мешканців гуртожитку та нагадати їм умови проживання	15.09	Куратор
	Провести психолого-педагогічні години: -«Взаємовідносини в колективі»; -«Лідерство в колективі»; -«Унікаємо конфліктних ситуацій»	22.09	Куратор
	Урочистий концерт, присвячений Дню працівників освіти України та посвяченню абітурієнтів в першокурсники	1.10	Загальноуніверситетський захід
	День українського козацтва. День захисника України. Урочисті заходи на факультетах. Конкурс світлин «Тепло долонь і серця – захисникам України»	12-16.10	Загальноуніверситетський, факультетський заходи
	Проведення традиційного конкурсу-огляду серед першокурсників «Дебют першокурсника»	Жовтень	факультетський захід

День української писемності та мови. Урочисті заходи в бібліотеці. Університетський літературний конкурс «О мово, рідно! Золота колиска»	Листопад	Загальноуніверситетський захід
Святкові заходи, присвячені Міжнародному дню студента	Листопад	Факультетський захід
День Гідності та Свободи.	Листопад	Факультетський захід
Заходи до Дня пам'яті жертв голодомору.	Листопад	Факультетський захід
Новорічні свята. Організація концертів на факультетах	Грудень	Загальноуніверситетський, факультетський заходи

3. Національно-патріотичне виховання студентів, що передбачає: формування національної свідомості і відповідальності за долю України; виховання любові до рідної землі, її історії, відновлення і збереження історичної пам'яті; культивування кращих рис української ментальності (працелюбності, індивідуальної свободи, глибокого зв'язку з природою та ін.); виховання бережливого ставлення до національного багатства країни, мови, культури, традицій

День українського козацтва.	Жовтень	Актив групи
День захисника України.	Жовтень	Актив групи
День української писемності та мови.	Листопад	Актив групи
Конкурс світлин <u>«У їхніх серцях жила Україна»</u>	Листопад	Актив групи
День Гідності та Свободи.	Листопад	Актив групи

4. Інтелектуально-духовне виховання, що передбачає: розвиток пізнавального інтересу, творчої активності, мислення; виховання потреби самостійно здобувати знання та готовності до застосування знань, умінь у практичній діяльності; реалізація особистісного життєвого вибору та побудова професійної кар'єри на основі здібностей, знань, умінь і навичок; виховання здатності формувати та відстоювати власну позицію; формування особистісного світогляду як проекції узагальненого світосприймання

Університетський літературний конкурс «Напишу тобі листа і розкрию свою душу»	Листопад	Актив групи
Благодійний концерт, присвячений Дню дітей з обмеженими можливостями	Грудень	Актив групи

	Благодійна акція «Подаруй дітям свято» до Дня Св. Миколая.	Грудень	Актив групи
<p>5. Громадянсько-правове виховання передбачає: прищеплення поваги до прав і свобод людини та громадянина; виховання поваги до Конституції, законів України, державних символів України; виховання громадянського обов'язку перед Україною, суспільством; формування політичної та правової культури особистості; залучення студентської молоді до участі у добродійних акціях і розвитку волонтерського руху</p>			
	Заходи до Дня пам'яті жертв голодомору.	Листопад	Актив групи
	Бесіда «Слов'янськ – історія міста, промисловість, культурні заклади»	Жовтень	Куратор
<p>6. Моральне виховання передбачає: формування почуття власної гідності, честі, свободи, рівності, працелюбності, самодисципліни; формування моральної культури особистості, засвоєння моральних норм, принципів, категорій, ідеалів суспільства на рівні власних переконань; становлення етики міжетнічних відносин та культури міжнаціональних стосунків</p>			
	Провести бесіди з елементами тренінгу «Вчимося правильно спілкуватися»;	Упродовж семестру	Куратор
	«Школа етикету»		Куратор
	Що ви думаєте про нашу групу?		Куратор Актив
<p>7. Екологічне виховання передбачає: формування основ глобального екологічного мислення та екологічної культури; оволодіння знаннями та практичними вміннями раціонального природокористування; виховання почуття відповідальності за природу як національне багатство; виховання готовності до активної екологічної та природоохоронної діяльності</p>			
	Провести екскурсії по місту, району, ознайомити їх з історією та визначними місцями	13.10	Куратор
<p>8. Естетичне виховання передбачає: розвиток естетичних потреб і почуттів, художніх здібностей і творчої діяльності; формування у молоді естетичних поглядів, смаків, які ґрунтуються на українських народних традиціях та кращих надбаннях світової культури; вироблення умінь примножувати культурно-мистецькі надбання народу, відчувати і відтворювати прекрасне у повсякденному житті</p>			
	Взяти участь у святкових концертах, присвячених Дню вчителя, Новому року, у конкурсі осінніх композицій тощо	Упродовж семестру	Актив групи
	Взяти участь у щорічному турнірі між командами гуртожитків з КВН	Упродовж семестру	Актив групи

	«Кубок університету-2020» присвячений Міжнародному дню студента		
	Взяти участь у конкурсії на виявлення самої гарної кімнати в гуртожитку	Упродовж семестру	Актив групи
<p>9. Фізичне виховання та утвердження здорового способу життя передбачає: виховання відповідального ставлення до власного здоров'я, здорового способу життя; формування знань і навичок фізичної культури в житті людини; забезпечення повноцінного фізичного розвитку студентів; фізичне, духовне та психічне загартування; формування потреби у безпечній поведінці, протидія та запобігання негативним звичкам, профілактика захворювань; створення умов для активного відпочинку студентів</p>			
	Круглий стіл «Допоможи собі сам» (про бережливе ставлення до здоров'я);	Жовтень	Куратор Актив
	Тиждень боротьби зі СНІДом. Виставка стінвок , проведення круглих столів, бесід на тему «СНІД: подумай про майбутнє - обери життя»	Грудень	Актив групи
<p>10. Трудове виховання: формування особистості, яка свідомо та творчо ставиться до праці в умовах ринкової економіки; формування почуття господаря та господарської відповідальності; розвиток умінь самостійно та ефективно працювати</p>			
	Конкурс на найкращу кімнату в гуртожитку «Мій дім – моя фортеця» до Дня студента	Листопад	Університетський захід Куратор
<p>11. Економічне виховання: ознайомлення молоді із законами ринкової економіки, шляхами підвищення її ефективності, вдосконалення виробничих відносин, системою і методами управління виробництвом; формування здатності до економічного мислення, вміння оволодівати новими методами і прийомами праці; виховання почуття і рис ефективного господаря; розвиток здорових матеріальних потреб, умінь розпоряджатися грошима.</p> <p>У сфері особистого життя економічна діяльність передбачає: планування та організацію особистого бюджету, доходів та витрат сім'ї; економічно обгрунтоване оцінювання товарів, які купуються для особистих потреб, їх раціональне використання; раціональне ставлення до свого здоров'я, режиму і способу життя</p>			
	Обговорити питання «Бережливість. Побут. Бюджет»	Вересень	Куратор
	Відвідування та бесіди зі студентами, які проживають у гуртожитку, щодо вирішення	Жовтень	Куратор

	побутових проблем		
12. Робота з органами студентського самоврядування			
1.	Обговорення плану навчально-виховної роботи академічної групи на 1-є півріччя	02.09.20 р.	куратор
2.	Діяльність органів студентського самоврядування в групі	08.09.20 р.	куратор

Куратор академічної групи: Кордонець Вікторія Володимирівна

План-конспект лекції
проведеної на 1 курсі магістратури,
факультету СО
здобувачки другого магістерського рівня вищої освіти
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
(Педагогіка вищої школи)

Здобувачка другого магістерського
рівня вищої освіти
спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
(Педагогіка вищої школи)
Клишнікова Оксана Леонідівна

Тема: **Закони, закономірності та принципи виховання студентів.**

Мета вивчення: засвоїти закони, закономірності та принципи виховання студентів

План лекції:

1. Становлення та розвиток виховання.
2. Суть, зміст і завдання процесу виховання у вищому навчальному закладі.
3. Студент і студентська група як об'єкти педагогічного процесу.
4. Закони, закономірності та основні принципи виховання студентів.

Література:

Базова

1. Креч Т.В. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2017. 144 с.
2. Нагаєв В.М. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. К.: Стильна типографія, 2019. 237 с.
3. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: підручник / Володимир Ортинський. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 500 с.
4. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс]: підручник / В.П. Головенкін; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Електронні текстові дані (1 файл: 3,6 Мбайт). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
5. Шапран О. І., Новак О. М. Педагогіка вищої школи: навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький: Домбровська Я.М., 2018. 280 с.

Допоміжна

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: методичний посібник для студентів магістратури. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 384 с.
2. Мартинець Л.А. Педагогіка вищої школи: опорний конспект лекцій / Л. А. Мартинець. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 40 с.

Ключові поняття: закони, закономірності, принципи виховання студентів, виховний процес у вищому навчальному закладі, студенти як об'єкт виховання.

Основний зміст

Питання 1. Становлення та розвиток виховання.

Поняття “виховання” розуміємо в широкому соціальному значенні слова, долучаючи до його змісту навчання, виховання, розвиток, формування і самовдосконалення особистості вихованця.

Колискою європейських систем виховання стала давньогрецька філософія.

У працях видатних грецьких мислителів Демокрита (бл. 460 – бл. 370 рр. до н.е.), Сократа (470 – 399 рр. до н.е.), Платона (427 – 347 рр. до н.е.), Аристотеля (384 – 322 рр. до н.е.) було чимало глибоких думок щодо виховання людини, формування її особистості.

Найяскравішим представником педагогіки початку XVII століття був

Ян Амос Коменський. Усі його педагогічні твори пронизані думками про те, що людина є “найдосконалішим, прекрасним творінням”, “чудесним мікрокосмосом”; школа – “майстернею гуманності”, а виховання має враховувати закони природи, тобто бути природовідповідним. ***В основі його педагогічної системи – принцип природовідповідності виховання.***

Прихильниця ***теорії вільного виховання***, італійський педагог Марія Монтесорі (1870 – 1952) у творах “Метод наукової педагогіки, що його застосовують до виховання в “будинках дітей”, “Самовиховання і самонавчання в початковій школі” та в інших пропагувала теорію вільного виховання.

На той час у США та Англії набула поширення педагогіка прагматизму – педагогіка дії, основоположником якої був американський філософ і педагог Джон Дьюї (1859 – 1952).

Історія виховання східнослов'янських народів бере свій початок з глибини віків. На кожному етапі суспільного розвитку процес виховання мав свої особливості щодо мети, завдань, принципів, форм, методів, прийомів та засобів. Вони були пов'язані з особливостями державного устрою, політичної системи, рівнем розвитку продуктивних сил, національними інтересами та культурою, структурою суспільних і родинних відносин тощо.

У X – XI ст. у Київській Русі процес виховання базувався в основному на християнстві, значний вплив на нього мали народні, трудові й військові традиції, здобутки у пізнанні природи і формуванні вищої освіти на Заході та у Візантії. У цей час князь Володимир створив одну з перших шкіл, де навчали й виховували дітей знаті. Пізніше князь Ярослав розмістив цю школу в одному з приміщень Софійського собору. Там були також майстерня, у якій перекладали і переписували книги, та велика бібліотека.

В XI – XII ст. у головних містах Русі створюють школи “навчання грамоти”. Основними проблемами були питання розумового розвитку, формування військово-фізичних, трудових навичок і вмінь, моральних якостей.

З початком татаро-монгольської навали розвиток освіти переривається, її відродження починається в основному на початку XV ст.

Першим навчальним закладом вищого типу стала Острозька академія. Школу-академію в Острозі відкрив князь Костянтин – Василь Острозький (1526 – 1608) за власні кошти у 1576 році.

Унаслідок злиття Київської братської та Лаврської шкіл 1632 року створено Києво-Могилянську академію, якою опікувався митрополит Петро Могила (1596 – 1647). Згодом на його честь названо цей заклад, що був одним з найавторитетніших вищих навчальних закладів Європи. За виховну роботу, окрім ректора, відповідав його помічник (префект).

Григорій Сковорода (1722 – 1794) – виразник ідей гуманізму і просвітництва, видатний діяч минулого, який збагатив українську педагогіку і шкільництво, духовну культуру України. Метою виховання вважав формування (через самопізнання) мислячої, освіченої, чуйної людини.

Основними принципами виховання називав принцип народності та природовідповідності.

Тарас Григорович Шевченко (1814 – 1861) виховним ідеалом вважав людину з різнобічними знаннями і високими моральними якостями, здатну застосовувати знання в житті, цінувати мистецтво, пройняту любов'ю до праці.

Іван Франко (1856 – 1916) – титанічна постать велета українського педагогічного духу. Мету національного виховання української молоді вбачав у всебічній підготовці молодого покоління до досягнення найвищого ідеалу нації – досягнення власної державності, до творчої участі в розбудові рідної духовної та матеріальної культури, а через неї – до участі у всесвітній культурі.

Софія Русова (1856 – 1940) свою невтомну педагогічну, наукову і громадську діяльність спрямувала на розроблення **концепції національної освіти й виховання**. Українська національна школа, на її думку, має українськими засобами виховувати розумну працювиту людину, не відірвану від свого народу, а навпаки – пов'язану з ним повагою до всього свого, знаннями рідного доквілля.

Чималий внесок у розвитку вітчизняної педагогіки зробив письменник **Михайло Коцюбинський** (1864 – 1913) який упродовж 11 років працював учителем на Вінниччині Твори Михайла Коцюбинського для дітей сповнені глибокого соціального змісту і мають виховне значення.

Один із творців української освітньо-виховної системи **Григорій Ващенко** (1878 – 1967). На його думку, **виховний ідеал має ґрунтуватися на християнській моралі та українській духовності**. Християнський виховний ідеал – образ ідеальної людини, на який має орієнтуватися педагог, враховуючи молоде покоління.

Відчутно збагатив світову педагогіку, передусім теорію виховання **Антон Макаренко** (1888 – 1939). Серед моральних якостей, які необхідно сформувати у школярів, А.С. Макаренко особливо важливим вважав виховання свідомої дисципліни, розглядаючи її в тісному зв'язку з вихованням волі, мужності й характеру. Він розробив також методику дисциплінування: пояснення, переконання, громадська думка, авторитет старших, особистий приклад педагогів і батьків, добрі традиції, чіткий режим і розпорядок, різні форми заохочення і покарання (але в жодному разі не фізичні).

Засновник гуманістичної, новаторської педагогіки, директор Павлівської середньої школи **Василь Сухомлинський** (1918 – 1970) – відомий автор педагогічних праць “Серце віддаю дітям”, “Народження громадянина”. Головною метою, якої має прагнути виховання, за Сухомлинським, **є всебічний розвиток особистості**. Цього можна досягнути, залучаючи вихованця до різних видів діяльності, постійно і систематично формуючи пізнавальні здібності.

Питання 2. Суть, зміст і завдання процесу виховання у вищому навчальному закладі.

Виховання – процес цілеспрямованого систематичного формування особистості, зумовленого законами суспільного розвитку, дією об'єктивних і суб'єктивних чинників.

Теорія виховання як розділ педагогічної науки має свій об'єкт і предмет.

Об'єкт виховання – процес формування особистості разом з її ставленням до суспільства, себе й інших людей, до праці. Деякі стосунки відповідають структурі психічних якостей особистості й охоплюють сферу її потреб, знань, почуттів, вольових дій і вчинків.

Предмет виховання – специфічні для виховання проблеми та явища: закономірності й принципи, зміст, технології, методи, прийоми та форми, спрямовані на реалізацію мети й завдань виховання.

Мета виховання – те, до чого прагне виховання. *Метою виховання в педагогіці традиційно вважають остаточний результат формування особистості.* Меті виховання підпорядковано все: зміст, організація, форми і методи.

Система актуальних виховних завдань розкривається через конкретні характеристики **основних напрямів виховання**.

Національне виховання – історично зумовлена і створена в народі сукупність ідеалів, поглядів, переконань, традицій, звичаїв та інших форм соціальної поведінки, спрямованих на організацію життєдіяльності молодого покоління, у процесі якої засвоюють духовну і матеріальну культуру нації, формується національна свідомість і досягають духовної єдності поколінь.

Розумове виховання – цілеспрямоване й систематичне управління розвитком розуму і пізнавальних здібностей через пробудження зацікавлення та інтелектуальної діяльності, озброєння знаннями, методами їх набуття і використання на практиці, розвиток культури розумової праці.

Моральне виховання – виховна діяльність вищого навчального закладу, спрямована на формування у студентів стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі ідеалів, норм і принципів моралі, участі у практичній діяльності.

Естетичне виховання – цілеспрямоване формування естетичних смаків та ідеалів особистості, розвиток її здібностей естетичного сприймання явищ дійсності і предметів мистецтва, а також до самостійної творчості в галузі мистецтва.

Фізичне виховання – цілеспрямоване й систематичне управління формуванням фізичного і психічного здоров'я особистості.

Трудове виховання – цілеспрямований процес формування творчої, працелюбної особистості, цивілізованого господаря своєї Батьківщини і під впливом соціального середовища, і в процесі трудового навчання, спрямованого на вироблення відповідних навичок та вмій професійної майстерності, готовності до життєдіяльності в умовах ринкових відносин, гордості за свою професію.

Екологічне виховання – педагогічна діяльність, спрямована на формування у студентів екологічної культури.

Економічне виховання спрямоване на вироблення у студентів економічного мислення, бережливого ставлення до індивідуальної, колективної і суспільної власності, умінь застосовувати здобуті економічні знання у повсякденному житті та діяльності.

Правове виховання – виховна діяльність вищого навчального закладу, правоохоронних органів, спрямована на формування у студентів правової свідомості та навичок і звичок правомірної поведінки.

Антинаркогенне виховання студентів – педагогічна діяльність, спрямована на формування у студентства несприйнятливості до наркогенних речовин (тютюну, алкоголю, наркотиків), подолання звичок до вживання цих речовин у тих молодих людей, яким вони притаманні.

Види виховання. Їх класифікують за принципом змістового різноманіття виховних цілей і способів їх досягнення.

За інституційною ознакою виокремлюють сімейне, шкільне, позашкільне і конфесійне (релігійне), а також виховання за місцем проживання (общинне), виховання в дитячих, юнацьких організаціях і в спеціалізованих освітніх установах (дитячих будинках, школах-інтернатах).

Сімейне виховання – організація життєдіяльності дитини в умовах родини.

Шкільне виховання – організація навчальної діяльності й життя дітей в умовах школи, а також позанавчальна виховна робота, до якої належить підтримання шкільних традицій і свят, організація самоуправління.

Позашкільне виховання передбачає, щоб зазначені вище завдання розв'язували позашкільні освітньо-виховні установи, організації.

Конфесійне виховання реалізують за допомогою релігійних традицій та обрядів, залучення до системи релігійних цінностей і конфесійної культури, звернених до “серця”, до віри в божественне походження людини.

Виховання за місцем проживання – організація суспільно корисної діяльності людей за місцем проживання.

Отже, виховання студентів – процес творчий, зорієнтований на проблеми, пов'язані зі специфікою вищого навчального закладу, на особливості регіону.

Питання 3. Студент і студентська група як об'єкти педагогічного процесу.

Молоді люди, вступивши до вищого навчального закладу, **стикаються** з багатьма **труднощами**:

– дидактичними (новизна у процесі навчання, нові форми і методи організації навчання, відсутність необхідних навичок самостійної роботи тощо);

– соціально-психологічними (зумовлені входженням індивіда у нове середовище особливості самостійного життя, ведення власного бюджету і подолання можливих матеріальних труднощів тощо);

– професійними (невміння зорієнтуватися у професійній спрямованості процесу навчання; необхідність вчитися працювати з людьми; складність у формуванні організаторських вмінь і навичок тощо).

Ці труднощі студенти долають упродовж місяців, поступово пристосовуються до нових умов і спрямовують свої сили на здобуття знань.

Вищий навчальний заклад має докласти всіх зусиль для створення оптимальних умов для адаптації першокурсників.

Активізації пізнавальної діяльності студентів, їхньому вдосконаленню сприяє властивий старшому юнацькому віку оптимізм, який виявляється в почутті бадьорості і життєрадісному настрої, впевненості в собі, своїх можливостях, у переконаності в тому, що мрії здійсняться.

Унаслідок набуття нового соціального статусу (студент вищого навчального закладу) формується почуття відповідальності за свою поведінку, навчання і громадську роботу.

Навчально-виховний процес у вищому навчальному закладі, а отже, розвиток особистості студента на різних курсах, має певні особливості.

На першому курсі відбувається адаптація колишнього абітурієнта до студентських форм колективного життя. Поведінці студентів притаманний високий ступінь конформізму (пасивне, пристосовницьке прийняття наявних порядків, правил, норм у поведінці). У першокурсників відсутній диференційований підхід до власних ролей.

Другий курс є періодом найнапруженішої навчальної діяльності студентів. У життя другокурсників інтенсивно входять усі форми навчання і виховання. Студенти отримують загальну підготовку, формуються їхні широкі запити і потреби. Процес адаптації до середовища здебільшого завершено.

На третьому курсі починається спеціалізація, поглиблюється інтерес до наукової роботи. У цей період звужується сфера інтересів особистості, становлення особистості визначається фактором спеціалізації.

На четвертому курсі студенти ознайомлюються зі спеціальністю в період навчальної практики. їхній поведінці властивий інтенсивний пошук раціональних шляхів і форм спеціальної підготовки; відбувається переоцінка цінностей.

П'ятий курс – перспектива швидкого закінчення навчального закладу – формує чіткі практичні установки на майбутній вид діяльності. З'являються нові цінності, пов'язані з матеріальним і сімейним становищем, місцем роботи тощо. Студенти поступово відходять від колективних форм життя.

Керувати процесом формування майбутніх спеціалістів без знання та врахування їхніх особливостей неможливо. Слід зважати, що і до виховання студентів прийнятне золоте правило К.Д. Ушинського: *якщо хочете виховати людину у всіх аспектах, маєте вивчити її у всіх аспектах.*

Питання 4. Закони, закономірності та основні принципи виховання студентів.

Закони виховання дають змогу з'ясувати сутність виховного процесу, які відбивають його об'єктивні, внутрішні, суттєві та відносно стійкі зв'язки.

Закон соціальної зумовленості цілей, змісту, принципів і методів виховання. Виявляє об'єктивний процес визначального впливу суспільних відносин, соціального устрою на формування основних компонентів процесу виховання. Знання виявів цього закону у виховному процесі та їх врахування допомагає вихователям повно й оптимально перекласти соціальне замовлення з боку держави та суспільства на рівень педагогічних категорій.

Закон зумовленості виховання характером діяльності та спілкування вихованців. З'ясовує співвідношення між педагогічним керуванням і розвитком активності вихованців, як суб'єктів самовиховання, між способами організації виховного процесу та його результатами, тобто власне характер виховної та іншої діяльності вихованців має формувати гармонійно розвинуті особистості з менталітетом народу України, здатних ефективно реалізувати власні життєві настанови та здійснити свій життєвий шлях.

Закон цілісності та єдності процесу виховання. Виявляє співвідношення частини та цілого у виховному процесі, необхідність гармонійної єдності всіх його компонентів. Характер майбутньої професійної діяльності вихованців передбачає наявність у них комплексних духовних і професійних якостей.

Закон єдності і взаємозв'язку теорії та практики виховання. Розкриває співвідношення між змістом і методами виховання та майбутньою діяльністю вихованців, залежністю теорії виховання від сучасної соціальної практики. Зміст діяльності вихованців у сучасних умовах, здебільшого, має складний характер, накладає на їхню свідомість і психіку надзвичайно великі навантаження.

Отже, закони виховання – об'єктивні, внутрішні, суттєві та відносно стійкі зв'язки, які виявляються під час організації та здійснення виховного процесу. У цих законах простежуємо сутність процесу виховання.

Визначальна роль діяльності та спілкування у вихованні студентів – **формування особистості вихованця.**

Відомими є висловлювання Конфуція про те, що три шляхи ведуть до знання: *шлях міркувань* (найблагородніший), *шлях наслідування* (найлегший) і *шлях досвіду* (найважчий) чи Ж.-Ж. Руссо про те, що *справжнє виховання полягає не стільки в правилах, скільки у вправах.*

Цілісність процесу виховання студентів і взаємозалежність його компонентів. Ця закономірність вимагає враховувати в сучасній педагогіці досягнення психології, що потрібно відобразити в підручниках з педагогіки, обґрунтувати у змісті виховання, закласти в методиці різних освітньо-виховних систем.

Результати виховання залежать не лише від виховної діяльності, а й від реальних умов, взаємодії з ними в конкретних процесах і ситуаціях. Сенс цієї закономірності – у необхідності враховувати у виховній роботі різноманітні фактори формування особистості вихованця.

Поняття “принцип” має латинське походження, що означає “початок, основа, підвалина”. Принципи виховання є теоретичним узагальненням педагогічної практики, виникають із досвіду педагогічної діяльності, мають об’єктивний характер, безпосередню впливають із закономірностей виховання.

Принцип народності передбачає єдність загальнолюдських і національних цінностей; забезпечення національної спрямованості виховання; оволодіння духовними багатствами свого народу: мовою, традиціями, звичаями, національно-етнічною культурою; шанобливе ставлення до національних надбань тих народів, які мешкають в Україні.

Принцип цілеспрямованості, сутність якого – у підпорядкованості всієї виховної роботи загальній меті та ідеалам виховання у ВНЗ України, їх усвідомленні та сприйнятті вихователями і вихованцями, неприйняття стихійності у вихованні, наявності перспективи у виховній роботі.

Принцип демократичності потребує подолання авторитарного стилю виховання; забезпечення співпраці науково-педагогічного працівника і студентів; врахування думки колективу й кожної особистості; виховання особистості як вищої природної та соціальної цінності; формування колективу на засадах доброї волі й прагнень його членів; загалом формування вільної особистості.

Принцип природовідповідності спрямований на врахування багатогранної природи студента, особливостей його анатомо-фізіологічного і психічного розвитку.

Принцип гуманізації передбачає створення оптимальних умов для інтелектуального і соціального розвитку кожного студента; виявлення глибокої поваги до людини; визнання природного права кожної особистості на свободу, соціальний захист і розвиток здібностей та вияв індивідуальності, на самореалізацію фізичних, психічних і соціальних потенцій, на створення соціально-психічного фільтра проти руйнівних впливів негативних чинників навколишнього природного і соціального середовища; виховання в молоді почуттів гуманізму, милосердя, доброчинності.

Принцип неперервності впливає з того, що виховання є багатогранним і багатофакторним процесом, який не обмежується ні часовими, ні віковими рамками, виховання починається з народження і триває впродовж усього життя.

Принцип індивідуалізації та диференціації вимагає враховувати у навчально-виховному процесі індивідуальні особливості фізичного, психічного і соціального розвитку особистості студента; застосування засобів впливу на студента, беручи до уваги його індивідуальні фізичні й соціально-психічні властивості; моделювання на основі індивідуальних потенцій групових та індивідуальних програм розвитку, стимулювання фізично-оздоровчої, проектно-практичної, навчально-пізнавальної, соціально-комунікативної та орієнтаційно-оцінної діяльності студентів.

Принцип єдності виховання і життєдіяльності виявляється в тому, що процес виховання – не відокремлена сфера діяльності інших людей, він є

цілісною системою організації життєдіяльності дітей і дорослих у сім'ї, школі, на виробництві, у соціально-природному середовищі; кожен компонент такої діяльності відповідним чином впливає на формування певних якостей особистості; організовуючи будь-який вид діяльності, необхідно дбати, щоб вона містила виховний потенціал.

Принцип етнізації передбачає наповнення виховання національним змістом, спрямованим на формування національної свідомості, гідності, характеру, почуттів тощо; вивчення традицій, звичаїв, обрядів свого народу.

Принцип послідовності й систематичності вимагає забезпечувати певний вплив на особистість студента з урахуванням його вікових можливостей і розвитку, поступово розширювати систему вимог до діяльності.

Принцип культуровідповідності передбачає невід'ємний зв'язок виховання з культурними надбаннями людства і, зокрема, свого народу: насамперед, знання загальнолюдських багатств у царині культури, особливостей розвитку та становлення національної культури і її взаємозв'язку із загальнолюдською, знання історії свого народу, його культури, а також забезпечення духовної єдності та спадкоємності поколінь.

Принцип суспільної спрямованості, сутність якого – використовувати у виховній роботі найкращі традиції виховання українського народу, систематично ознайомлювати студентів із суспільно-політичними подіями у країні та світі, залучати їх до активної участі в суспільному житті факультету, навчального закладу, держави загалом. Виховання студентів повинно мати суспільний характер і відповідати узагальненому взірцю суспільного ідеалу.

Загалом закони, закономірності та принципи виховання визначають логіку, зміст та організацію виховної роботи зі студентською молоддю. Знання цих організаційно-педагогічних засад виховання дає змогу створити його оптимальну архітектоніку, яка охоплює модель, алгоритм і технологію виховної діяльності педагога у вищому навчальному закладі.

Аналіз проведеної лекції

У відповідності з розкладом «1» березня 2021 р. проведено лекцію з дисципліни «Педагогіка вищої школи».

Тема: «Закони, закономірності та принципи виховання студентів»

Здобувачки другого магістерського рівня вищої освіти спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Курс (1) М

Кількість осіб 5

Присутні: к.п.н., доцент Сипченко О.М.

1. Науковий характер лекції. Влучність розкриття теоретичних положень, категорій, визначень:

Здобувачка розкрив основні поняття теми.

2. Зв'язок теоретичного матеріалу з досягненнями практичної підготовки. Популяризація досягнень вітчизняної науки, передового педагогічного досвіду:

3. Методичний рівень викладання: наявність плану лекції, його зв'язок із попереднім матеріалом, використання структурно-логічних схем, логічність і послідовність викладення матеріалу, аргументованість висновків:

Здобувачка повідомила тему лекції, основну мету, налаштувала аудиторію на вивчення даної теми. Ознайомила з основними питаннями, які будуть розглядатися під час лекції. Навчальна інформація була представлена за допомогою мультимедійних засобів навчання.

4. Практична спрямованість: орієнтація на зміст і завдання практичних занять із даної теми. Точність, визначення завдань і термінів їх виконання:

За обмежений час лекції була досягнута мета лекції, після чого студенти задали питання за змістом лекції та вирішили тестові завдання за розглянутою темою лекції.

5. Завдання для самостійної роботи студентів: їх наявність, влучність, доцільність, творчий характер повідомлення термінів і форми перевірки знань:

Відбувалася взаємодія зі студентами на початку лекції під час актуалізації теми, що буде розглянута, під час підбиття підсумків та обговорення проблемних питань за темою лекції. В кінці лекції здобувачка використала одну із форм контролю - індивідуальну перевірку знань, умінь.

6. Стиль викладання: точність визначень, формулювань, емоційність, демократичність, володіння аудиторією, дисципліна:

Практикантка почала лекцію з позитивним настроєм, налагодила контакт з аудиторією. Відбувалася взаємодія між викладачем та студентом. Лекція має тісний зв'язок з профілем підготовки магістрів. Ставлення лектора до студентів уважне. Лектор аргументовано доводить правильність положень, які висуваються. Лекція викладена ідейно спрямовано, змістовно, науково, теоретичний матеріал поєднується з конкретними прикладами.

7. Мовленнєві характеристики: чіткість, легкість голосу, вдале інтонування, голосність, тональність, виразність, емоційність

Вміє чітко, виразно, послідовно висвітлювати зміст навчального матеріалу.

8. Рівень технічного забезпечення (використання ЕОМ, мультимедіа, відео, проєкційної апаратури, фонозаписів тощо)

Лекція супроводжувалася мультимедійною презентацією, яка проєцирувалася на екран.

9. Оцінка ефективності проведеної лекції. Побажання та зауваження

Дотрималась чіткої структури лекції, було доступно. Виокремлювала головне у матеріалі. Вміє добре працювати з аудиторією.

План-конспект лекції
проведеної на 1 курсі магістратури,
факультету ГЕО
здобувачки другого магістерського рівня вищої освіти
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
(Педагогіка вищої школи)

Здобувачка другого магістерського
рівня вищої освіти
спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
(Педагогіка вищої школи)
Клишнікова Оксана Леонідівна

Науково-теоретичні засади моделювання фахової компетентності

викладача

План

1. Мета і завдання курсу «Моделювання освітньої підготовки і професійної діяльності фахівця»
2. Моделювання як наукова основа пізнавальної та практичної діяльності
3. Різноманітність підходів до визначення понять «модель» та «моделювання».
4. Класифікація функцій моделей
5. Змістова складова процесу моделювання професійної підготовки викладача
6. Професіограма викладача закладу вищої освіти

Література

1. Лодатко Є. О. Методологічні засади моделювання соціокультурних процесів / Є. О. Лодатко // Рідна школа. – 2008. – № 3-4 (939-940). – березень-квітень. – С. 13-20.
2. Матушанский Г. У. Проектирование моделей подготовки и профессиональной деятельности преподавателей высшей школы / Г. У. Матушанский, А. Г. Фролов // Educational&Society. – 2000. – 3 (4). – С. 183 – 192.
3. Плотинский Ю. М. Модели социальных процессов : Учебное пособие для высших учебных заведений / Ю. М. Плотинский – М. : Логос, 2001. – 296 с.
4. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : Навч. посіб. / М. М. Фіцула. – К. : «Ака-демвидав», 2006. – 352 с.
5. Якубовські М. А. Теоретико-методологічні основи математичного моделювання професійної діяльності вчителя: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / М. А. Якубовські. – Київ, 2004. – 40 с.

Питання 1. Мета і завдання курсу «Моделювання освітньої підготовки і професійної діяльності фахівця»

Мета – сформувати у майбутніх фахівців систему теоретичних знань та практичних умінь щодо моделювання професійної та соціальної діяльності

фахівця, яка передбачає вміння будувати демократичну структуру педагогічного процесу, здійснювати управління навчальною і виховною діяльністю, забезпечувати відповідну взаємодію з різними його учасниками, а також уміння будувати модель особистості фахівця та модель його професійної діяльності.

Предметом вивчення курсу є система загальних принципів, підходів до організації професійної діяльності фахівця, зміст моделювання освітньо-професійної характеристики фахівця та його професійної і соціальної діяльності, а також практичні аспекти реалізації цього змісту.

Завдання:

- з'ясування сутності категорій навчальної дисципліни, принципів і змістових напрямів навчально-виховної роботи;

- усвідомлення сутності особистості педагога-фахівця (вихователя, викладача);

- усвідомлення необхідності організовувати демократичну структуру педагогічного процесу, здійснювати управління навчальною і виховною діяльністю;

- усвідомлення необхідності організовувати демократичну взаємодію з різними учасниками освітнього процесу;

- удосконалення вміння вивчати індивідуальні відмінності здобувачів, особливості аудиторної та позааудиторної роботи з ними;

- усвідомлення необхідності засвоїти методіку сучасного навчання та виховання в ЗВО;

- усвідомлення необхідності будувати модель особистості фахівця та модель професійної діяльності фахівця у вигляді складових компонентів освітньої програми (її частини).

У результаті вивчення дисципліни у студентів повинні бути сформовані такі **компетентності**:

загальні:

Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми

Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

Навички міжособистісної взаємодії

Здатність діяти соціально відповідально і свідомо

Здатність застосовувати soft skills-навички в практичних ситуаціях

фахові:

Здатність до консультування з питань освітньої теорії і практики

Уміння розпізнавати та враховувати різноманітність осіб, здійснювати індивідуальний супровід в освітньому процесі

Обізнаність з різними контекстами, у яких може відбуватися навчання

Обізнаність з різними рівнями суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу

Питання 2. Моделювання як наукова основа пізнавальної та практичної діяльності

Процес поступового входження України в міжнародний простір у сфері освіти потребує приведення у відповідність до світових стандартів вимог до якості професійної діяльності і змісту компетентності викладачів закладів вищої освіти (далі – ЗВО) та відповідного організаційно-педагогічного забезпечення її формування.

Визначення змісту компетентності та його адекватне відображення у різних моделях, відповідно до функціонально-посадової діяльності викладача ЗВО є однією з найбільш важливих проблем у теоретичній площині. У недалекому минулому зміст компетентності викладача визначався, головним чином, на основі вивчення законодавчо-нормативних документів, особливостей практичної діяльності педагога та морально-етичних і соціально-психологічних вимог до його особистості, які не завжди базувались на достатньо науковому підґрунті і системному аналізі всіх аспектів педагогічної праці та специфіки закладів освіти.

Емпірично визначений зміст компетентності викладача знаходив своє відображення у відповідних професіограмах, різних нормативних та інструктивно-методичних матеріалах. У сучасних умовах існування ЗВО застосування концептуальних положень і технологій теорії моделювання та системності є найбільш науково-коректними і об'єктивними засобами визначення, структурування і відображення змісту компетентності, адекватного посадово-функціональній діяльності викладача.

Але застосування методології моделювання та теорії систем потребує від працівників освіти відповідних знань та вмій їх використовувати у процесі практичної діяльності з метою вирішення різноманітних проблем і завдань на рівні сучасних вимог.

Моделювання знайшло широке застосування в усіх сферах суспільного життя. В освіті моделювання широко використовується в процесі наукових досліджень, навчання, організаційної діяльності та ін. Розробка навчальних програм, тематичних планів, різноманітних методичних матеріалів, критеріально-оцінювальних стандартів потребують використання тих чи інших технологій моделювання як методологічної основи їх розробки.

Моделювання виокремилось у самостійну галузь науки і практичної діяльності, яка має розгорнуту теорію з фундаментальними положеннями, математичним стандартом і різноманітними формами залежно від мети та об'єкту моделювання.

Динаміка складних явищ у природному середовищі; тенденції науково-технічного прогресу; зміни психофізіологічного стану людини у процесі соціально-економічного розвитку соціуму; глобалізація; національна, релігійна, культурна інтеграція та дезінтеграція суспільства потребують поглиблення та подальшого фундаментального теоретичного вивчення цих складних системних процесів з метою запобігання їх негативних, а можливо і катастрофічних наслідків для природи і людства, визначення шляхів і

чинників можливого впливу на позитивний розвиток загальносвітових феноменів.

Аналіз наукових праць дослідників інтегрованих складових планетарного розвитку доводить, що абсолютна більшість учених вважають моделювання головним ефективним засобом та основою пізнання будь-яких явищ, процесів, об'єктів що мають ознаки системного характеру. Останній висновок особливо важливий у теоретичній і практичній діяльності в будь-якій сфері не тільки в освіті. Наприклад, «моделі», які наводяться в багатьох дослідженнях з педагогами не витримують ніякої критики під кутом зору теорії систем та теорії моделювання тому, що розробляються без урахування їх головних положень та вимог. Простежується неготовність більшості практичних працівників до застосування адекватних технологій побудови моделей у конкретній сфері діяльності, навіть при умові, що ті, хто намагається проводити педагогічні дослідження в деякій мірі ознайомились з вихідними положеннями теорії систем та моделювання.

Будь-яке моделювання неможливо без застосування системного підходу, його теоретичних засад та технологій або принаймні наявності в людині, що моделює, природно-інтуїтивного сприйняття та відображення гармонії і симетрії, які спостерігаються в оточуючому середовищі та сфері безпосередньої діяльності особистості.

У стародавньому світі і середньовіччі людство не було знайоме з теорією систем, але інтуїтивне сприйняття головних її постулатів (гармонізації, структуризації, симетрії тощо) дозволяло створювати величезні піраміди та інші «чудеса світу» деякі з яких збереглися до наших часів, що підтверджує їх майже ідеальну внутрішню гармонію. Однак, перш ніж будувати такі споруди, відомо з історичних джерел про створення їх аналогів з піску, глини, дерева та інших матеріалів, а також їх графічного відображення та креслення тобто йшов процес **цілеспрямованого моделювання**. Особливо цікаві в історичному аспекті чудові моделі розроблені Леонардо да Вінчі в середньовіччі, зокрема проєкти підводного човна, літака, гелікоптера тощо.

Науково обґрунтоване моделювання почалося в XIX столітті, але бурхливого розвитку воно отримало у XX, особливо в його другій половині, що обумовлено потребами науково-технічного прогресу та соціально-економічного розвитку суспільства. Безумовний вплив на наукове моделювання здійснило оформлення і всесвітнє визнання теорії систем, методології та технологій його застосування в різних сферах людського буття особливо в математиці і кібернетиці.

Моделювання в педагогіці почало активно розвиватись та науково обґрунтовуватись лише з 70-х років минулого століття, але і в наш час воно потребує поглиблених теоретичних розробок у різних галузях сфери освіти. Наслідком досліджень проблем моделювання наприкінці минулого століття стали теоретичні висновки однієї з груп науковців під керівництвом Бориса Глинського, що мають певну значущість і в наш час. Зокрема, такі положення як: поняття «модель» розглядається у значенні:

- типи конструкцій;
- ідеальний взірець;
- матеріальне відображення об'єкту, що дозволяє побачити різні якості і стосунки.

На їх думку гносеологічний аналіз моделювання важливий головним чином як метод наукового дослідження, що дозволяє встановити тенденції та закономірності. У залежності від мети та завдань дослідження функції моделей може бути: навчальні, прикладні, пізнавальні. Модель допомагає у випадках, коли досліджуваний об'єкт має певні якісні характеристики, відсутні кількісні і навпаки. Модель може бути ланцюгом між різними теоріями, а також між теорією і практикою. Моделювання дозволяє інтерпретувати знання, перевіряти на практиці висунуті припущення та концептуальні положення, а також є необхідним для досліджування об'єктів, що практично недоступні для безпосереднього спостереження та впливу, як, наприклад, космічні явища, або вивчення елементарних часток, розвиток економічних процесів, військових подій, стихійних явищ тощо. Цікаві висновки дослідників, однак не розкривають повністю можливості моделювання у процесі наукового пізнання, особливо при вивченні функціональних систем та методів управління ними.

Сучасна наука визнає, що **абстракція тотожності** є основою будь-якого наукового пізнання і необхідною умовою моделювання. Головним джерелом абстрагування звичайно є людське мислення, що в доступних для нього можливостях аналізує і синтезує найбільш характерні риси об'єктів, процесів, явищ, що вивчаються, і дозволяє будувати їх тотожність у вигляді моделей різної ступені повноти і об'єктивності в залежності від компетентності та методологічної підготовки дослідника, його розумових здібностей до проникнення в сутність глибинних зв'язків, що забезпечують існування конкретної системи.

Розвиток теорії моделювання дозволив визначити різні технології моделювання в залежності від систем, що моделюються, мети і завдань дослідження або майбутньої побудови того чи іншого об'єкту, процесу та ін. Водночас були сформульовані універсальні для всіх моделей підходи, щодо послідовності процесу моделювання. Зокрема, чітке визначення мети та завдань дослідження, збір інформації про існуючі аналоги моделі, обґрунтування та побудова авторської моделі, дослідження дієвості та ефективності моделі, відтворення впливу отриманих на основі випробування моделі результатів на реальні об'єкти, зміни в їх якісному стані.

Усі різноманітні моделі дослідниками поділяються на дві основні групи – ідеальні моделі та матеріальні, але підкреслюється, що їх існування пов'язано з мисленневою діяльністю людини і неможливе поза її свідомістю.

Ідеальні моделі, у свою чергу, поділяються на дві підгрупи: знакові та моделі уявлення тобто відтворення у свідомості дослідника конструктивних складових, що характеризують сутність та особливості певного об'єкту.

Матеріальні моделі віднесено дослідниками цієї проблеми до тих, що тотожні «натурі», головним чином фізичні та математичні моделі.

Математичні моделі дозволяють розробляти фізичні, а самі математичні моделі матеріальні і поділяються на аналогові та цифрові.

Існують і інші підходи до систематики моделювання, зокрема досить поширена класифікація де виділяються: субстанціональні моделі (суббудматеріальна тотожність); структурні, що відображають статику і динаміку структури об'єкта, структури процесу; функціональні моделі, які імітують прояви її можливої поведінки відповідно до функцій оригіналу.

Аналізуючи проблему моделювання не можна залишити поза увагою працю нашого співвітчизника Миколи Амосова «Моделирование сложных систем», у якій стверджується, що «всякая гипотеза есть модель системы, выражения кодами и средствами». Розглядаючи моделі як відображення головних рис систем, Микола Амосов виділяє моделі у природних моделюючих системах і фізичні моделі, зроблені людиною.

Для створення фізичних моделей використовується: слово, малюнок, креслення, фізичні моделі (від простого відтворення до окремих програм), математичні моделі (прості і пов'язані з розробкою їх на ЕОМ), складні фізичні моделі окремих програм системи – об'єкта, що створюються електронними засобами.

Найбільш повне та узагальнене дослідження моделювання було зроблено філософом Віктором Штоффом, який узагальнюючи різні підходи запропонував наступну класифікацію моделей:

- мисленнєві: образні, знакові (символічні), змішані (образно-знакові), до яких відносяться гіпотетичні моделі – аналоги, інтегровані знакові системи, схеми, графіки, структурні формули, карти та ін.;

- матеріальні: просторово-подібні у вигляді макетів, муляжів, моделей у динаміці, аналогових моделей, цифрових машин, функціонально-кібернетичних устроїв (рис. 1).

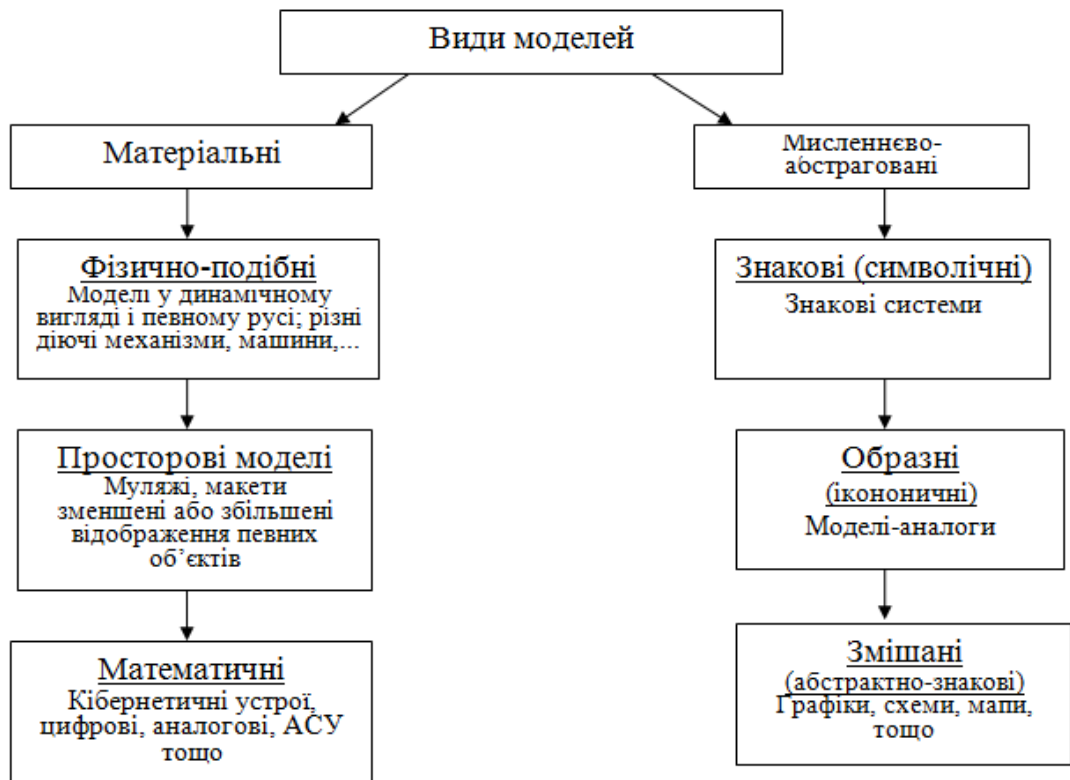

Рис. 1. Варіанти основних видів моделей

Останнє десятиріччя особливо плідне на теоретичне обґрунтування та застосування моделювання в різних галузях техніки, природознавства, соціально-економічній сфері та наукових дослідженнях з педагогіки, але загально визнаної класифікації моделей поки що не існує і в наші часи. Це цілком природно тому, що будь-яка класифікація має індивідуальний або колективно-корпоративний суб'єктивізм залежно від концептуальних підходів, мети досліджень і моделей – об'єктів з якими стикаються автори.

Розробка нових теорій у різних галузях наукових знань щільно пов'язана з моделюванням, яке допомагає систематизації та узагальненню накопиченої інформації, підходити до формулювання закономірностей, принципів тощо. Без моделі неможливо обійтись і при подальшому поглибленні існуючих теорій, їх розвитку та пошуку шляхів удосконалення та приведення наукових положень у відповідність з новими фактами та умовами.

Наукова творчість у процесі моделювання передбачає певну логічну послідовність мисленнєвих і практичних дій: формування пізнавальних (ідеальних) образів; відображення, конструювання ідеалізованих образів об'єктів; проведення експерименту (практична апробація) моделі; обробку отриманої у ході експерименту інформації; перехід від емпіричної діяльності до абстрагування, теоретичного узагальнення; наступне моделювання, формалізація інформації, формулювання теоретичних положень і на їх основі практичних науково обґрунтованих вимог (залежно від природи об'єкта, що вивчався).

Найбільш важкі для моделювання складні системи, до яких відносяться теорія та технології педагогіки у всій її різноманітності. У свій час М.Амосов стверджував, що є **декілька найбільш складних систем, що заважають людству бути щасливим** «хвороби, виховання дітей, соціальні стосунки. Причина єдина: невміння управляти складними системами – організмом, психікою».

Вивчаючи проблему складних систем М.Амосов дійшов висновку: функція – це діяльність, а програма - послідовність функціональних актів; функція системи здійснюється за програмою (певної послідовності змін її складових у часі), яка закладена у структурі системи; реалізуватись програма може тільки через «зв'язок», що дозволяє отримати або передавати вплив. Інформація, на думку видатного вченого, є відомістю про систему, її структуру, функції, що виражені моделлю. Він дає визначення поняття моделі як системи із своєю метою та функцією, що відображає структуру і функцію системи-оригіналу. Незважаючи на деяку ускладненість викладення поглядів М.Амосовим на сутність моделі, ми повністю поділяємо його висновок про щільний зв'язок між моделлю та системою, яку вона відображає.

Таким чином, моделювання тісно пов'язане із складними та спрощеними системами, а теорія моделювання не може існувати й розвиватися без теорії систем. Практичний висновок полягає в тому, що не можна побудувати складну модель і відобразити в ній найбільш суттєві зв'язки, що дають більш-менш об'єктивну уяву про об'єкт, процес, що розглядаються, не спираючись на вихідні положення теорії систем та характерні ознаки, без яких системи будь-якого рівня не можуть існувати.

Питання 3. Різноманітність підходів до визначення понять «модель» та «моделювання»

Дефініції «модель» і «моделювання» розглядаються дослідниками під різним кутом, хоча в більшості випадків їх формулювання не дуже розбіжні. Не заглиблюючись у порівняння формулювань згаданих вище понять ми вважаємо, спираючись на аналіз чисельних визначень, дати наступне тлумачення дефініціям «модель» та «моделювання».

Модель – суб'єктивне відтворення у свідомості людини або групи людей і зовнішнє відображення різними засобами та формами найбільш суттєвих ознак, рис та якостей властивих конкретному об'єкту, процесу тощо, які об'єктивно йому (об'єкту) притаманні і дають загальну уяву про феномен, що нас цікавить, чи його окремі структурні складові.

Наприклад, глобус дає загальну уяву про земну кулю, а різні фізичні мапи про її конкретні складові. Також вступ до дисертації є певною описовою моделлю, що дає загальну уяву про дослідження, а висновки до кожного розділу є відображення (модель) що в ньому зроблено, які наслідки отримані.

Моделювання – творчий цілеспрямований процес конструктивно-проектувальної, аналітико-синтетичної діяльності (на основі обробки

існуючої інформації) з метою відображення об'єкту що є предметом уваги, у цілому, або його характерних складових, які визначають функціональну спрямованість об'єкту, забезпечують стабільність його існування та розвитку.

Моделювання здійснюється на наукових засадах системного підходу з урахуванням закономірностей та специфіки функціонування конкретного об'єкту. Процес моделювання відбувається поетапно і має певний універсальний алгоритм, який щільно співпадає з етапами відповідного циклу або окремими його складовими в залежності від складності та типу моделювання і об'єкта, що моделюється.

Модель завжди **бідніша за оригінал** і ніколи не може бути повністю йому тотожною тому її функції не безмежні і окреслюються можливостями тих хто її створює, умовами та завданнями які визначають потреби у розробці і побудові тієї чи іншої моделі. Будь-яка модель повинна відповідати вимогам, що застосовуються при побудові систем. **Безсистемних моделей не існує!**

У дослідженні «Моделирование и познание», робляться висновки які ми майже повністю розділяємо. Зокрема проте, що *моделлю* може бути теорія, закон, гіпотеза, ідея тобто практично все, що має певну структуру; *моделювання* – це прагнення людей складність оточуючого світу замінити спрощеною і зрозумілою картиною; моделями можна вважати і судження про реальний світ, якщо вони отримані за допомогою переносу у простір («просторова модель») та в часі («історична модель»); важливою особливістю моделей є надзвичайно високий ступінь вибірковості по відношенню до інформації, що використовується; невід'ємною рисою моделей є відповідна структурованість, що дозволяє прослідкувати принципові зв'язки між складовими цілого; вибірковість моделей означає їх відмінність від реального об'єкту і лише в ідеальному варіанті наближення до нього.

Як можна побачити з викладеного, у класичних працях з теорії моделювання і наших підходах практично немає суттєвих розбіжностей.

Головним призначенням моделі є допомога у вивченні оточуючого світу в усій його різноманітності.

Моделювання здійснюється цілеспрямовано і поетапно з певною метою або, в окремих випадках, є спонтанним інтуїтивним процесом у свідомості творчої людини, як реактивний наслідок на домінуючі обставини, умови, думки, психічні процеси. Прикладом цього може бути коли людина засинає до неї «приходять» ідеї, конструкції, образи та ін., як це трапилось з Дмитром Менделєєвим при відкритті його знаменитої таблиці. Кінцевим продуктом моделювання є безпосередньо модель, яка може виконувати різні функції залежно від мети і завдань її створення.

Питання 4. Класифікація функцій моделей

У теорії моделювання в останні десятиріччя розроблені різні класифікації функцій моделей. Узагальнюючи різні підходи до цієї проблеми, ми вважаємо важливим запропонувати наступну класифікацію

функцій моделі: інформаційну, систематизувальну, пізнавальну, логічну, прогностичну, конструктивну, узагальнювальну, нормативну, ілюстративну, психологічну, формувально-перетворювальну (експериментальну).

Інформаційна функція моделювання дозволяє у процесі побудови моделі і збору відомостей про її головні складові отримувати нову інформацію (на основі аналізу і синтезу) про їх генезис, якісні і кількісні характеристики, природу їх зв'язків між собою і зовнішнім середовищем. Побудована модель дає можливість при її вивченні, теоретичній і практичній апробації отримувати додаткову інформацію, яка необхідна для поліпшення структурних якостей і функціонування її складових та удосконалення моделі в цілому.

Систематизувальна функція моделювання впливає з природи єдності між моделями, системами (моделюються тільки системні утворення). У процесі створення моделі відбувається добір необхідних матеріалів (залежно від типу моделі та її призначення), які будуть складати конструктивну основу моделі, їх систематизація на певній основі, що базується на тій чи іншій концепції. А у науковому дослідженні, відповідно з гіпотетичним припущенням, систематизований матеріал дозволяє скласти структурну основу конструкції моделі, розробити і обрати її оптимальний варіант. На завершальному етапі – створенні самої моделі з'являється можливість отримати систематизовану інформацію про її складові на логічно побудованій науковій основі.

Пізнавальна функція моделі дає змогу отримати інформацію про параметри, межі її використання, наслідки застосування, про взаємодію з іншими моделями в різних умовах. Пізнавальна функція спрямована на отримання даних про особливості взаємодії між внутрішніми елементами моделі, вивчати певні тенденції, закономірності, формулювати принципи та вимоги щодо ефективного використання даної моделі і її складових. Пізнавальна функція моделей особливо важлива і яскраво відображена у педагогічних дослідженнях теоретико-експериментального напрямку. Включно на основі апробації окремих складових і моделі в цілому перевіряється рівень науковості її створення, відповідність концептуальним засадам і меті дослідження, отримуються результати, які підтверджують або забезпечують життєздатність і рівень практичної ефективності авторських наукових обґрунтувань, технологічних розробок та пропозицій.

Логічна функція моделі відображає кінцевий результат її розробки і відображення. Не логічно побудована модель працювати не буде, хоча буде зовнішнє мати необхідні структурні складові. Останнє дуже часто спостерігається в педагогічних дослідженнях у різних схемах, які відображають спроби автора показати складні системи: навчальний заклад, управління ним, навчально-виховний процес та ін. Послідовність взаємодії між складовими моделі повинна будуватись на одній з головних вимог системності – ієрархічності, яка визначається логікою підпорядкованості між всіма елементами системи-моделі, яка будується. Ця логіка не завжди очевидна і потребує аналітичної обґрунтованості, що досягається

напруженою розумовою працею, знаннями законів логіки, специфіки і корінної сутності зв'язків моделі, що будується. Прикладом типових помилок визначення ієрархічності складових (пріоритетів) у системах може бути питання: що головним є в системі навчання? Найбільш типовими (90%) є відповіді: учень, вчитель, методики, умови та ін., що обумовлено стереотипами мислення. Звичайно, у системі школа головним є учень, а в її складовій - системі навчання, головним є зміст, обумовлений конкретною програмою у відповідності до соціально обумовленої мети функціонування конкретного навчального закладу. Усе інше: учителі, методики, засоби, умови та управління спрямовані на забезпечення ефективного засвоєння учнями відповідного змісту, як головного пріоритету системи навчання. Звичайно, що і інші чинники дуже важливі, без їх взаємодії ефекту не буде, але йдеться про визначення рівня ієрархічності. Таких прикладів можна навести багато.

Прогностична функція моделювання закладена у самій моделі, її призначенні. Моделі будуються як взірці майбутньої системи. Сам процес моделювання у деякій мірі є прогнозуванням наступної діяльності чи будь-якої системи. Наприклад, елементарне планування уроку, лекції, семінару, або планування роботи закладу освіти, наукової роботи тощо є прогнозуванням спрямованості змісту, форм, методів, засобів, умов діяльності того, що планується, тобто прогнозування. Чим більш повне, адекватне, об'єктивне відображення у моделі характеру наступної діяльності, особливостей функціонування оригіналу, тим більша ефективність функціонування того, заради чого (з якою метою) створюється конкретна модель.

Формувально-перетворювальна функція моделі полягає в можливості практичної перевірки створеного проекту, системи, об'єкту, процесу т.п., заради чого модель і створювалася. Неможливо провести будь-який науковий експеримент без наявності відповідної моделі. Тільки у процесі її апробації можливо з'ясувати, наскільки створена модель ефективно працює, визначити рівень її ефективності, усунути конструктивні недоліки і таким чином довести життєздатність і надійність майбутньої системи, заради якої розроблялася та апробувалася модель.

Конструктивна функція моделі дозволяє при її побудові та апробації визначити головні особливості, умови та технологічне забезпечення її ефективного функціонування. Розробляти вимоги до використання як окремих елементів моделі, її структурних складових, так і всієї системи в цілому. Конструктивна функція також спрямована на визначення раціональних шляхів побудови моделі та оптимізації взаємодії всіх її частин, спрямованих на розвиток.

Узагальнювальна функція моделі дає змогу отримати інформацію про стан готовності системи, що створюється, її надійності, логічної узгодженості між, головними структурними елементами або про їх певні недоліки. Тобто, ця функція дає можливість побачити підсумки роботи над моделлю.

Нормативна функція відображає вимоги до побудови і якостей аналогів, що створені на основі моделі, якщо вона визнана оптимальною на даний період і відповідає головним критеріям системи чи об'єкта, який моделюється.

Ілюстративна функція моделі спрямована на те, щоб дати уяву про основні параметри, форми, певні якості, взаємодію між конструктивними складовими, їх структуру тощо. Особливо це стосується складних систем. Наприклад, у навчальному процесі використовуються муляжі, різні зменшені (або збільшені) відображення систем, що вивчаються (живі істоти, рослини, гори та річки т.п.). У навчанні також широко використовуються моделі машин, механізмів як у статистичному так і у динамічному варіантах.

Психологічна функція моделі має певну мотиваційно-стимулювальну спрямованість тобто викликає у особистості прагнення до тієї ідеалізації, що закладена у моделі як взірць, на який треба орієнтуватись. У сфері освіти такою моделлю може бути навчальний заклад майбутнього з розробленим статутом, науково обґрунтованою навчальною програмою інтелектуальних та морально-психологічних якостей випускників, змісту дисциплін, що будуть викладатись та відповідного методичного і організаційно-педагогічного забезпечення, а також адекватної навчально-матеріальної бази і фінансування. Наявність такої моделі, орієнтованої на прогнозовану перспективу соціально-економічного розвитку суспільства та світові геополітичні процеси, спонукає керівників навчальних закладів і педагогічні колективи до творчої праці, пошуку шляхів, які необхідні для створення і функціонування майбутнього закладу, і в першу чергу, до підвищення професійної майстерності і формування психологічної готовності до праці в нових умовах.

Питання 5. Змістова складова процесу моделювання професійної підготовки викладача

Аналіз першоджерел з теорії моделювання свідчить про самостійність цієї галузі науки та про її універсальність для застосування у всіх сферах людського буття з урахуванням особливостей побудови моделей залежно від специфіки об'єктів, процесів тощо, які підлягають вивченню. Змоделювати можна все, але при умові системної природи того, що підлягає моделюванню, або хоча б при наявності головних ознак, притаманних системам на різних етапах їх формування.

Слід мати на увазі, що наукове моделювання неможливе без застосування вихідних положень теорії систем і тісно пов'язано з її досягненнями і розвитком. Будь-яка модель є системою того чи іншого рівня цілісності. Модель і система не тотожні поняття, хоча тісно пов'язані. Однак система завжди складніше і більш повна за її модельне відображення, яке має в деякій мірі суб'єктивний характер, обумовлений її творцями.

Моделювання є одним з найбільш поширених та ефективних методів пізнання систем їх внутрішніх і зовнішніх структурних якісних зв'язків, які забезпечують відносну стабільність, рівновагу та розвиток конкретних систем. Моделювання дозволяє вивчати тенденції, закономірності визначати

та формулювати принципи функціонування систем, розробляти концепції їх подальшої еволюції та прогнозувати попередні і кінцеві результати управління об'єктами, процесами, явищами на яких спрямована наша увага.

Моделювання грає велику роль при систематизації накопиченої інформації, дає можливість переходити з емпіричного рівня її сприйняття до теоретичного узагальнення: розробки гіпотез, класифікацій, структурування та визначення ієрархічних зв'язків при обробці й розташуванні зібраної інформації. Усе це може знаходити відображення у вигляді різних схем, малюнків, креслень тощо, які є модельним відтворенням накопиченої інформації про об'єкт, що вивчається. Модель дає змогу оцінити повноту інформації та її відповідність найбільш характерним рисам досліджуваної системи і водночас зробити експертну оцінку схематизованим відображенням на їх відповідність вимогам системності. Тобто визначити, чи дійсно те, що пропонується, є моделлю системи, а не структурованим накопиченням її різних складових елементів. Останнє, нажаль, дуже часто має місце в ілюстративних матеріалах, які відображають наслідки педагогічних досліджень.

Важливим теоретичним положенням у процесі моделювання є обов'язкова наявність у моделі управлінської складової, що далеко не завжди простежується у моделях, які спрямовані на відображення тих чи інших соціальних систем.

Моделювання як процес, у свою чергу, теж є певною системою послідовних дій, має принципові вихідні положення, порушення або недотримання яких не дозволить побудувати модель, яка адекватно відображає головні риси системи, що і є об'єктом моделювання.

Першим вихідним положенням є усвідомлення особистістю мети створення моделі, її призначення і гіпотетичного уявлення кінцевих результатів, які можна очікувати у разі застосування створеної моделі. Елементарним прикладом є розробка плану проведення навчального заняття будь-якого рівня. Викладач, який розробляє план (модель) повинен передбачити, що отримують ті хто навчається, враховуючи при цьому обсяг змісту, час, адекватну методику й відповідні засоби. Варіантів плану занять може бути багато, а ефективність кінцевого результату залежить від урахування конкретних умов і приведення у відповідність (гармонізації) головних складових навчання.

Більш складним прикладом моделювання є розробка програми підготовки або підвищення кваліфікації викладацького складу. Визначення кінцевої мети як сформованості відповідної посадової компетентності педагога, на багато у чому залежить від науково обґрунтованого виокремлення необхідних знань та умінь, що забезпечують кваліфіковане виконання конкретних обов'язків, які складають сутність програми. А це, у свою чергу, потребує застосування системного аналізу змісту й умов діяльності фахівця та визначення її теоретичної основи й технологій здійснення своїх прав і обов'язків у межах компетенції конкретного педагога. Тільки така концепція є науковим підґрунтям визначення загального змісту

підготовки або підвищення кваліфікації викладача. Подальша робота з інформацією про зміст діяльності фахівця потребує визначення науково обґрунтованої структури її розташування, яка є основою систематизації та конструктивною складовою, підґрунтям побудови моделі змісту підготовки або підвищення кваліфікації викладачів ЗВО.

Визначення структурних складових, на яких будується модель, є **другим важливим етапом процесу моделювання**. Не структурованих моделей, як і систем, у природі не існує. Виокремлення і побудова структури моделі базується на визначенні інтегрованих головних складових системи, що моделюється. Такими головними складовими можуть бути основні напрямки діяльності педагога, головні етапи професійної діяльності, соціальні та соціально-психологічні функції тощо. Виокремленні головні складові змісту та процесу діяльності викладача є конструктивною основою побудови моделі його компетентності і від їх обґрунтованості та адекватності щодо реальної функціональної діяльності педагога залежить об'єктивність і надійність моделі, що будується. Наявність конструктивної основи моделі дає можливість збирати інформацію, що теоретично і технологічно має забезпечити ефективне функціонування кожної складової професійної діяльності викладача.

Збір та аналіз інформації необхідної і відповідної до конструктивної основи моделі, обов'язкова систематизація інформації на тій чи іншій основі є **наступним етапом процесу моделювання**. Проаналізована та систематизована інформація теоретичного і практично-технологічного спрямування в сукупності всіх конструктивних складових стає моделлю компетентності конкретного викладача, що у свою чергу, дає можливість розробляти науково обґрунтовану програму його підготовки чи підвищення фахово-посадової компетентності.

Обов'язковою вимогою до процесу моделювання є можливість практичної перевірки (апробації) або принаймні експертної оцінки моделі. Експериментальна перевірка, як і експертна оцінка, дають змогу внести певні, а іноді і суттєві конструктивні зміни (корективи) у вже побудовану модель для її подальшої перевірки або практичного застосування.

Моделювання змісту підготовки викладача ЗВО, як різновид систем навчання, відповідає усім вимогам теорії моделювання, тому може і має базуватися на її вихідних положеннях.

Перш за все, визначається мета підготовки викладача, а це можна зробити з великою точністю. Аналіз змісту діяльності структурних підрозділів закладу освіти дозволяє встановити важелі впливу на них. Це складає наукове підґрунтя для визначення змісту управління ними, що в свою чергу, робить можливим виокремити конкретну теоретичну і технологічну основу. Визначена, науково обґрунтована й систематизована інформація, яка об'єктивно необхідна для ефективної професійної діяльності, є моделлю змісту підготовки викладача.

Викладене вище дозволяє зробити певні узагальнювальні висновки. Моделювання – специфічний вид людської діяльності з метою створення

аналога певної системи, що відтворює її найбільш характерні суттєві риси. Моделювання має під собою достатню теоретичну основу, яка відображає класифікацію моделей, їх функції, принципи побудови, умови і можливості застосування моделей тощо. Моделювання повинно відбуватися у відповідності з технологією побудови моделі залежно від її особливостей, специфіки та призначення моделі. Будь-яка модель завжди є певним спрощенням і не може адекватно відображати всі риси об'єкта, що моделюється, тобто модель – це умовне відображення, яке завжди бідніше за оригінал. Моделювання можливе лише за умов коли йдеться про об'єкт, процес, явище які мають усі ознаки систем, або принаймні їх головні складові: визначену мету, структурованість, ієрархічні зв'язки між складовими управління тощо. Не системні утворення не моделюються за відсутністю в них структур та ієрархічних зв'язків між складовими.

Компетентність викладача ЗВО – відображення в його свідомості чітко визначених головних причинно-наслідкових зв'язків між структурними компонентами та процесами, що відбуваються в системі – заклад освіти та зовнішнє середовище, а також наявність інформації, яка об'єктивно необхідна для забезпечення ефективного функціонування головних структур, процесів і всього закладу в цілому, а також готовності особистості до практичного застосування наявної у свідомості інформації у вигляді адекватних технологій професійної діяльності.

Питання 6. Професіограма викладача закладу вищої освіти

На основі професіографії, як зазначає в українському педагогічному словнику С. Гончаренко, можна найбільш виважено охопити різноманітні сторони конкретної професійної діяльності – соціальні, соціально-економічні, історичні, технічні, технологічні, правові, гігієнічні, психологічні, психофізіологічні й соціально-психологічні.

У підручнику з педагогіки В. Сластьонін зазначає, що професіограма вчителя – це своєрідний паспорт спеціальності; вона повинна віддзеркалювати сукупність вимог до спеціальності, тобто її кваліфікаційну характеристику, з'ясувати обсяг і науково обґрунтоване співвідношення суспільно-політичних, спеціальних і психолого-педагогічних знань, а також комплекс педагогічних і методичних умінь і навичок, необхідних майбутньому вчителю. На основі проведеного аналізу підходів Є. Клімова, можна стверджувати, що професіограма – це науково обґрунтована систематизована думка про можливі стани об'єкта, або про конкретні шляхи і терміни вдосконалення професійної діяльності. Досліджуючи основи професіографії, науковці наголошують на тому, що професіограма повинна відповідати на чотири конкретних запитання: «Яка професійна діяльність аналізується і що є предметом і метою цієї діяльності?», «Які критерії оцінки ефективності праці?», «Чим зумовлена ефективність праці?», «Які особливі вимоги пред'являються до працівника». Зокрема, у розумінні В. Синявського, професіограма – це документ, в якому подано комплексний, систематизований і всебічний опис об'єктивних характеристик професії і сукупності її вимог до індивідуально-психологічних особливостей людини,

головною її частиною є повний опис характеристик і професійно важливих особистісних якостей фахівця. Підтримуємо думку О. Федій у тому, що професіограма виступає узагальненим взірцем професіонала, «який є кінцевою метою діяльності вищої школи і відповідає всім вимогам практики».

У дослідженні ми опиралися на позицію М. Вашуленка у тому, що «у зв'язку зі своєрідністю професійної діяльності вчителя початкових класів, його професіограма є інтегрованою і багатопредметною». У ній, як відзначає Л. Бурлачук, розкриваються можливості компенсації тих чи інших особистісних і професійних якостей та особливостей їх прояву в професійній діяльності, визначається перелік якостей, а також протипокази (перелік якостей, несумісних з діяльністю). На думку науковця професіограма допоможе створенню єдиної основи порівняння особливостей професії з особистісними якостями, якими володіє майбутній фахівець.

Нормативні характеристики професійної діяльності педагога ВШ		Суб'єктивні характеристики педагога вищої школи		Суб'єктивні характеристики педагога ВШ
Вид діяльності	Завдання	Основні домінуючі знання в галузі теорії та практики	Основні домінуючі вміння	Домінуюча підсистема професійно значущих властивостей (якостей)
Навчальна діяльність	Читання лекцій, проведення ої лабораторних, їх, Приймання заліку Керівництво виконання самостійної роботи, індивідуальних завдань	• загальнонауков та спеціально наукової методології; • дидактики вищої школи; • спеціальної методики викладання дисциплін; • нормативно-правових засад організації освітнього процесу у ЗВО; • технологій організації навчально-виховного процесу у ЗВО;	Гностичні: • аналізувати ситуацію; • аналізувати діяльність; • знаходити оптимального проблем; • встановлювати внутрішньодисциплінарні та міждисциплінарні дисциплін; Прогностичні: • прогнозувати результати розвитку особистості та соціально-професійних відносин тощо; Дидактичні: • складати навчальний матеріал структуру матеріалу,	Професійного мислення: критичність, гнучкість мислення; аналітико-конструктивний склад мислення, креативність, оригінальність; самостійність суджень; проникливість; спостережливість та пізнавальна відкритість, рефлексивність; Організаційні: вимогливість до себе; працездатність, наполегливість, ініціативність, організованість,

<p>Керівництво педагогічної психології, навчально психології та виробничо психології управління; практикою з основ використання технічних засобів навчання наукових комп'ютерної роботи, техніки; консультування ділової здобувачів документації та аспірантів</p>	<ul style="list-style-type: none"> • вікової та розгортання цілеспрямованість (тощо); • організовувати та проводити лекцію, практичні заняття з усіх форм (чітко формулювати тему, ставити мету та завдання заняття, обґрунтовувати план роботи, правильно дозувати час заняття, застосовувати технічні засоби); • проектувати організацію освітнього процесу; • визначати найбільш раціональні форми, методи та технології навчання; • застосовувати інформаційні технології в процесі контролю знань; <p>Комунікативні:</p> <ul style="list-style-type: none"> • устанавлювати психологічний контакт; • створювати комфортний психологічний клімат в освітньому процесі; • налагоджувати зворотний зв'язок; • адекватно інтерпретувати поведінку; • протистояти стереотипам сприйняття; • володіти загальною комунікативною культурою; <p>Організаційні:</p> <ul style="list-style-type: none"> • активізувати навчально-професійну діяльність здобувачів; • організувати навчальну діяльність студентської групи; • мотивувати самостійну роботу здобувачів; <p>Рефлексивні:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аналізувати свою професійну діяльність: правильність постановки мети і завдань; адекватність змісту пед процесу поставленим завданням; відповідність
<p>Участь у державній атестації здобувачів</p>	<ul style="list-style-type: none"> • визначати найбільш раціональні форми, методи та технології навчання; • застосовувати інформаційні технології в процесі контролю знань; <p>Комунікативні:</p> <ul style="list-style-type: none"> • устанавлювати психологічний контакт; • створювати комфортний психологічний клімат в освітньому процесі; • налагоджувати зворотний зв'язок; • адекватно інтерпретувати поведінку; • протистояти стереотипам сприйняття; • володіти загальною комунікативною культурою; <p>Організаційні:</p> <ul style="list-style-type: none"> • активізувати навчально-професійну діяльність здобувачів; • організувати навчальну діяльність студентської групи; • мотивувати самостійну роботу здобувачів; <p>Рефлексивні:</p> <ul style="list-style-type: none"> • аналізувати свою професійну діяльність: правильність постановки мети і завдань; адекватність змісту пед процесу поставленим завданням; відповідність

форм, методів, засобів навчання індивідуальним і віковим особливостям студентів

Методична	Написання і правового підготовка до видання конспектів лекцій, методичних матеріалів до форм практичних занять видів практик здобувачів вищої школи; Розробка навчальних і робочих планів, програм методики викладання завдань проведення тестового та підсумково го контролю, екзаменаційних білетів Розробка упровадження нових інноваційних форм методів (за	• нормативно-правового забезпечення професійної підготовки здобувачів вищої освіти; • загальнонауков ої спеціально-наукової методології; • дидактики вищої школи; • теорії розвитку освіти в різних педагогічних системах; • спеціальної методики викладання дисциплін; • технологій організації навчально-виховного процесу закладі освіти; • вікової педагогічної психології; • психології вищої школи; • психології форм управління фаховими знаннями (за	Гностичні: <ul style="list-style-type: none">• аналізувати педагогічну ситуацію,• аналізувати ефективність власної педагогічної діяльності;• знаходити оптимального вирішення науково-педагогічних проблем; Конструктивні: <ul style="list-style-type: none">• складати навчальну робочу документацію;• розробляти моделі навчальної діяльності здобувачів; • розробляти та проваджувати нові форми і методи організації освітнього процесу;• здійснювати селекцію наукової Інформації; Прогностичні: <ul style="list-style-type: none">• прогнозувати перебіг та результати педагогічного процесу, розвитку особистості та її соціально-професійних відносин тощо Дидактичні: <ul style="list-style-type: none">• складати навчальний матеріал (розробляти структуру матеріалу, його розгортання та розгортання тощо);• організовувати та проводити практичні заняття з усіх форм (чітко формулювати тему, ставити мету та завдання заняття обґрунтовувати план	Професійного мислення: <ul style="list-style-type: none">критичність,гнучкість мислення;аналітико-конструктивний склад мислення;креативність,оригінальність;самостійність,стерезливість,пізнавальна відкритість,рефлексивність; Організаційні: <ul style="list-style-type: none">вимогливість до себе;працездатність;наполегливість,ініціативність,організованість,цілеспрямованість Комунікативні: <ul style="list-style-type: none">толерантність;комунікабельність Професійної спрямованості: <ul style="list-style-type: none">гуманізм;інтелігентність;справедливість;об'єктивність;чесність;моральна стійкість;принциповість,соціальна відповідальність; Експресивні: <ul style="list-style-type: none">розвинута
------------------	---	--	---	---

організації спеціальністю), роботи, правильно дозувати освітнього процесу

- з основних засобів навчання комп'ютерної техніки;
- ведення ділової документації тощо

спеціальністю), роботи, правильно дозувати освітнього процесу

- з основних засобів навчання комп'ютерної техніки;
- ведення ділової документації тощо

саморегуляція, розвинута саморегуляція; емоційна стабільність; фрустраційна толерантність, витриманість, воляова стійкість

Комунікативні:

- установлювати психологічний контакт,
- корегувати й управляти процесом спілкування;
- налагоджувати зворотний зв'язок;
- адекватно інтерпретувати поведінку;
- протистояти стереотипам сприйняття;
- володіти загальною комунікативною культурою;

Рефлексивні:

- аналізувати ефективність професійної підготовки, методів організації освітнього процесу

Наукова

Виконання планових наукових досліджень (підручників, словників, довідників тощо)

- загальнонаукових досліджень спеціальної методології (підручників, словників, довідників тощо)
- виконання завдань дослідження; наукової інформації; нормативних засад організації діяльності;
- виконання наукового пізнання;
- виконання технологій організації наукових робіт

Конструктивні:

- формулювати мету, проблему, гіпотезу, здійснювати селекцію наукової інформації;
- переробляти наукову інформацію;
- здійснювати контроль системи знань, необхідних для проектування наукового пошуку;
- передбачувати та здійснювати попередню оцінку результатів дослідження, здійснювати

Професійного

мислення: критичність, гнучкість мислення; аналітико-конструктивний склад мислення; креативність, оригінальність, самостійність суджень; проникливість, спостережливість та пізнавальна відкритість; рефлексивність;

Організаційні: здатність; наполегливість,

<ul style="list-style-type: none"> • вікової педагогічної психології, Керівництв психології о науковою вищої школи, роботою здобувачів управління; і аспірантів 	<ul style="list-style-type: none"> • вікової педагогічної психології, інформаційних технологій, використанням сучасних технологій; 	<ul style="list-style-type: none"> • зніціативність, організованість, цілеспрямованість;
<ul style="list-style-type: none"> • фахові знання (за спеціальністю); • з основ використання технічних засобів наукових ведення ділової документації тощо 	<ul style="list-style-type: none"> • створювати моделі наукового пошуку; • будувати систему; • аналізувати зв'язки між явищами; • аналізувати власну наукову діяльність; • розроблювати та адаптувати методи наукових досліджень; • активізувати наукову діяльність здобувачів; реалізовувати результати наукових досліджень у педагогічній практиці; 	<ul style="list-style-type: none"> • комунікативні: толерантність; комунікабельність; доброзичливість, тактовність; емпатійність; відкритість; неконфліктність; почуття гумору; • професійної спрямованості: гуманізм; інтелігентність; справедливість; об'єктивність; чесність; моральна стійкість; принциповість; соціальна відповідальність; • експресивні: розвинута самооцінювальність, значущість обраної наукової проблеми, емоційна стабільність, фрустраційна толерантність; витриманість; вольова стійкість
Проектувальні:		
Організаційні:		
Рефлексивні:		
Експресивні:		

<p>Організаційна</p> <p>Робота в науково-методичних комісіях, освітнього акредитації процесу, йній організації комісії, в науковій експертних діяльності і фахових ЗВО; рада, у спеціалізованих радах, основних</p>	<ul style="list-style-type: none"> • нормативно-правових засад • здійснювати селекцію наукової інформації; переробляти наукову інформацію; • здійснювати контроль системи знань необхідних для проектування наукового пошуку; тенденцій визначати найбільш раціональні форми, методи та технології виховного 	<ul style="list-style-type: none"> • здійснювати селекцію наукової інформації; переробляти наукову інформацію; • здійснювати контроль системи знань необхідних для проектування наукового пошуку; тенденцій визначати найбільш раціональні форми, методи та технології виховного 	<p>Професійного мислення:</p> <ul style="list-style-type: none"> • критичність, гнучкість мислення; аналітико-конструктивний склад мислення; креативність, оригінальність; самостійність суджень; проникливість; опостережливість
--	---	--	---

по захисту напрямів дисертацій. результатів *Організація* наукових та пошуків проведення відповідно наук. конфе фаху ренцій, (спеціальності); симпозіумі • фахові знання в і (за тієї чи іншої спеціальності); семінарів. спеціальністю) *Робота* з та тенденції їх видання розвитку; наукових • вікової та збірників педагогічної аналізувати стан та *Участь* у психології, тенденції розвитку виховній психології професійного простору роботі, вищої школи; спеціальності, вимоги до виконання • основ майбутнього фахівця; *обов'язків* профорієнтацій розроблювати та *куратора* ної роботи, адаптувати методи *Участь* у методів діагностики, технології. профорієнт діагностики, профорієнтаційної роботи; аційній • психології **Організаційні:** роботі управління; • активізувати науково-чесність; • ведення педагогічну взаємодію та моральна ділової співробітництво; стійкість; документації • мотивувати здобувачів до принципів; тощо участі у виховній роботі; соціальна відповідальність, **Експресивні:** участі у наукових розвинута конференціях, семінарах; саморегуляція; • поширювати та емоційна популяризувати результати стабільність; наукових досліджень; фрустраційна толерантність; **Комунікативні:** витриманість, • встановлювати вольова стійкість психологічний контакт; • створювати комфортний психологічний клімат в освітньому процесі; * корегувати й управляти процесом спілкування; налагоджувати зворотний зв'язок;

Проектувальні:
• створювати умови для активізації наукового допошуку;
• передбачувати працездатність; індивідуально-психологічну наполегливість, схильність особистості до ініціативності, фахові знання спеціальності, організованість, моделювати виховний і, цілеспрямованість професійний простір;
Комунікативні:
та розвитку толерантність; становлення та розвитку фахівця; • комунікабельність; вікової та майбутнього фахівця; • комунікабельність; педагогічної аналізувати стан та B; психології, тенденції розвитку доброзичливість, психології професійного простору тактовність; вищої школи; спеціальності, вимоги до відкритість, емпатійність; основ майбутнього фахівця; • почуття гумору;
Професійної спрямованості:
адаптувати методи гуманізм; діагностики, технології. інтелігентність; профорієнтаційної роботи; справедливність; психології **Організаційні:** об'єктивність; управління; • активізувати науково-чесність; • ведення педагогічну взаємодію та моральна ділової співробітництво; стійкість; документації • мотивувати здобувачів до принципів; тощо участі у виховній роботі; соціальна відповідальність, **Експресивні:** участі у наукових розвинута конференціях, семінарах; саморегуляція; • поширювати та емоційна популяризувати результати стабільність; наукових досліджень; фрустраційна толерантність; **Комунікативні:** витриманість, • встановлювати вольова стійкість психологічний контакт; • створювати комфортний психологічний клімат в освітньому процесі; * корегувати й управляти процесом спілкування; налагоджувати зворотний зв'язок;

Рефлексивні:

- аналізувати рівень власної професійно-педагогічної культури

Отже, *професіограма* передбачає повний опис особливостей певної професії, що *розкриває зміст професійної праці*, а також *містить вимоги до фахівця, який здобуває професію*. Вона складається на основі кропіткого аналізу змісту професійної діяльності та вміщує загальну характеристику професії. Саме *на основі розробленої професіограми*, яка служить зразком-орієнтиром, *можна активізувати саморозвиток та рефлексивну діяльність викладача*.

План-конспект проведення практичного заняття

Практичне заняття 1. Технологія і техніка підготовки і проведення всіх видів занять у вищій школі.

Мета вивчення: навчитися готувати й читати лекції студентам вищого навчального закладу.

Обсяг навчального часу: 2 години

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

Основні питання.

Схема роботи над створенням плану-конспекту лекції: навчальна мета; методи, прийоми, засоби; наочність; основні питання лекції; рекомендована література; основні питання, що розглядаються під час лекції; зміст лекції; основні критерії оцінювання якості лекції.

Література:

1. Креч Т.В. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2017. 144 с.
2. Нагаєв В.М. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. К.: Стильна типографія, 2019. 237 с.
3. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: підручник / Володимир Ортинський. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 500 с.
4. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс]: підручник / В.П. Головенкін; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Електронні текстові дані (1 файл: 3,6 Мбайт). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
5. Шапран О. І., Новак О. М. Педагогіка вищої школи: навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький: Домбровська Я.М., 2018. 280 с.
6. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: методичний посібник для студентів магістратури. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 384 с.
7. Мартинець Л.А. Педагогіка вищої школи: опорний конспект лекцій / Л. А. Мартинець. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 40 с.

План проведення практичного заняття № 1.

Кожен студент за рахунок годин самостійної роботи, що відведена робочою програмою навчальної дисципліни, готує за вказаною схемою план-

конспект лекції за темою, яку обирає самостійно з переліку дисциплін навчального плану спеціальності, за якою він навчається.

На плановому занятті за рахунок годин, що відведені робочою програмою навчальної дисципліни, кожен студент коротко доповідає про виконану роботу із розробки плану-конспекту лекції.

Виконана робота зараховується кількістю балів відповідно до розподілу балів, які отримують студенти (див. Робочу програму навчальної дисципліни).

План-конспект проведення практичного заняття

Практичне заняття 2. Технологія і техніка підготовки і проведення всіх видів занять у вищій школі.

Мета вивчення: навчитися готувати й проводити практичні заняття зі студентами вищого навчального закладу.

Обсяг навчального часу: 2 години

Обладнання: мультимедійний проектор, комп'ютер, програмний продукт Microsoft Office PowerPoint 2007.

Основні питання.

Схема роботи над створенням плану-конспекту практичного заняття: навчальна мета; виховна мета; розвивальна мета; міжпредметні зв'язки; навчально-методичне забезпечення заняття; рекомендована література; основні критерії оцінювання якості практичного заняття..

Література:

1. Креч Т.В. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник. Х.: Видавництво Іванченка І. С., 2017. 144 с.

2. Нагаєв В.М. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. К.: Стильна типографія, 2019. 237 с.

3. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи: підручник / Володимир Ортинський. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2017. 500 с.

4. Педагогіка вищої школи [Електронний ресурс]: підручник / В.П. Головенкін; КПІ ім. Ігоря Сікорського. 2-ге вид., переробл. і доповн. Електронні текстові дані (1 файл: 3,6 Мбайт). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.

5. Шапран О. І., Новак О. М. Педагогіка вищої школи: навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький: Домбровська Я.М., 2018. 280 с.

6. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: методичний посібник для студентів магістратури. К.: Центр навчальної літератури, 2018. 384 с.

7. Мартинець Л.А. Педагогіка вищої школи: опорний конспект лекцій / Л. А. Мартинець. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 40 с.

Схема аналізу проведеного практичного заняття:

У відповідності з розкладом «01» березня 2021 р. проведено практичне заняття з предмету «Педагогіка вищої школи»

Тема: Технологія і техніка підготовки і проведення всіх видів занять у вищій школі

Курс 1 факультет СО

Присутні 9

1. Наявність робочого плану практичного заняття: наявний
2. Визначеність мети, завдань практичного заняття, достатня вмотивованість діяльності студентів: визначено мету, актуальність та завдання практичного завдання за заданою тематикою Відповідність змісту практичного заняття програмі навчального курсу
3. Форма проведення практичного заняття: фронтальна, індивідуальна
4. Форми оцінки знань, умінь і навичок студентів під час проведення практичного заняття. Доцільність їх застосування. Були використані попередній контроль та поточний контроль.
5. Використання прийомів активізації пізнавально-пошукової діяльності студентів: були використані активні методи навчання (дискусії, аналіз конкретних ситуацій, вирішення виробничих завдань, розбір документації)
6. Спрямованість практичного заняття на самостійну роботу студентів. Завдяки використанню прийомів активізації пізнавально-пошукової діяльності, були реалізовані три рівні самостійної роботи: репродуктивний, реконструктивний та творчий.
7. Особливості стилю педагогічної взаємодії зі студентами. Ставлення лектора до студентів уважне. Відбувалася взаємодія між викладачем та студентом
8. Оцінка ефективності проведеного практичного заняття. Досягнута мета та виконані поставлені завдання практичного заняття.
9. 10. Наявність зворотного зв'язку і взаємодії викладача і студентів Відбувалася взаємодія між викладачем та студентом.
10. Побажання та зауваження

**Протокол № 1 психологічного дослідження
«Визначення рівня комунікативних схильностей»**

Дата: 15.03.2021 **Час проведення:** 11.00 – 11.30

Експериментатор: здобувачка магістерського рівня вищої освіти
Спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи)
Клишнікова О.Л.

Досліджувані: Студенти 1 курсу факультету СО (7 студентів); студенти
1 курсу факультету ГЕО (9 студентів)

Мета дослідження: визначення рівня комунікативних схильностей
студентів 1 курсу

Використані методи (методики): тестування («Тест на визначення
комунікативних схильностей», джерело: Диагностика коммуникативных и
организаторских склонностей (КОС-2) / Фетискин Н.П., Козлов В.В.,
Мануйлов Г.М. Социально-психологическая диагностика развития личности
и малых групп. – М., 2002. С.263-265.)

Хід роботи: Студентам були запропоновані 20 питань, на які вони
повинні були відповісти «Так» або «Ні». За кожну відповідь «так» або «ні»
для висловлювань, які збігаються із зазначеними в ключі окремо за
відповідними схильностям, приписується один бал.

Комунікативні схильності визначають ключові відповіді на наступні
питання:

(+) Так 1, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29, 33, 37

(-) Ні 3, 7, 11, 15, 19, 23, 27, 31, 35, 39

Експериментально встановлено п'ять рівнів комунікативних
схильностей. Зразок розподілу балів за цими рівнями показано нижче.

Рівні комунікативних схильностей:

Сума балів 1-4 – рівень дуже низький.

Сума балів 5-8 – рівень низький.

Сума балів 9-12 – рівень середній.

Сума балів 13-16 – рівень високий.

Сума балів 17-20 – рівень найвищий.

Сума балів 1-4 говорить про низький рівень прояву комунікативних
схильностей.

Сума балів 5-8 говорить про комунікативні схильності на рівні нижче
середнього. Такі люди не прагнуть до спілкування, вважають за краще
проводити час наодинці з собою. У новій компанії або колективі відчують
себе скуто. Зазнають труднощів у встановленні контактів з людьми.

Сума балів 9-12 характеризує середній рівень прояву комунікативних.
Такі особистості прагнуть до контактів з людьми, відстоюють своє, однак
потенціал їх схильностей не відрізняється високою стійкістю. Потрібно
подальша виховна робота з формування та розвитку цих якостей особистості.

Сума балів 13-16 свідчить про високий рівень прояву комунікативних
схильностей піддослідних. Люди не губляться у нових обставинах, швидко
знаходять друзів, прагнуть розширити коло своїх знайомих, допомагають

близьким і друзям, проявляють ініціативу в спілкуванні, здатні приймати рішення в складних, нестандартних ситуаціях.

Сума балів 17-20 – вищий рівень комунікативних та організаторських схильностей. Це свідчить про те, що у таких людей сформована потреба в комунікативній діяльності. Вони швидко орієнтуються у важких ситуаціях. Невимушено поводять себе у новому колективі. Ініціативні.

Обробка результатів: Один студент (7 %) за результатами тесту має низький рівень комунікативних схильностей; 10 студентів (67 %) – середній рівень; 5 студентів (26 %) – високий рівень.

Висновки. Студенти першого року навчання в більшості мають середній та високий рівень комунікативних навичок, що дозволить в подальшому в повній мірі адаптуватися до навчання в ЗВО та з допомогою викладачів оволодіти вищим рівнем комунікативних компетенцій.

Протокол № 2 психологічного дослідження

«Визначення рівня організаторських схильностей»

Дата: 15.05.2021 **Час проведення:** 11.30 – 12.00

Експериментатор: здобувач магістерського рівня вищої освіти
Спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи)
Князєв Р.А.

Досліджувані: Студенти 1 курсу факультету СО (6 студентів); студенти
1 курсу факультету ГЕО (9 студентів)

Мета дослідження: визначення рівня організаторських схильностей
студентів 1 курсу

Використані методи (методики): тестування («Тест на визначення
організаторських схильностей», джерело: Диагностика коммуникативных и
организаторских склонностей (КОС-2) / Фетискин Н.П., Козлов В.В.,
Мануйлов Г.М. Социально-психологическая диагностика развития личности
и малых групп. – М., 2002. С.263-265.)

Хід роботи: Студентам були запропоновані 20 питань, на які вони
повинні були відповісти «Так» або «Ні». За кожен відповідь «так» або «ні»
для висловлювань, які збігаються із зазначеними в ключі окремо за
відповідними схильностям, приписується один бал.

Організаторські схильності визначають ключові відповіді на наступні
питання

(+) Так 2, 6, 10, 14, 18, 22, 26, 30, 34, 38

(-) Ні 4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 40

Експериментально встановлено п'ять рівнів організаторських
схильностей. Зразок розподілу балів за цими рівнями показано нижче.

Рівні комунікативних схильностей:

Сума балів 1-4 – рівень дуже низький.

Сума балів 5-8 – рівень низький.

Сума балів 9-12 – рівень середній.

Сума балів 13-16 – рівень високий.

Сума балів 17-20 – рівень найвищий.

Сума балів 1-4 говорить про низький рівень прояву організаторських
схильностей.

Сума балів 5-8 говорить про організаторські схильності на рівні нижче
середнього. Такі люди не прагнуть до спілкування, вважають за краще
проводити час наодинці з собою. У новій компанії або колективі відчують
себе скуто. Зазнають труднощів у встановленні контактів з людьми. Не
відстоюють свою думку, важко переживають образи. Рідко виявляють
ініціативу, уникають прийняття самостійних рішень.

Сума балів 9-12 характеризує середній рівень прояву організаторських
схильностей. Такі особистості прагнуть до контактів з людьми, відстоюють
своє, однак потенціал їх схильностей не відрізняється високою стійкістю.
Потрібно подальша виховна робота з формування та розвитку цих якостей
особистості.

Сума балів 13-16 свідчить про високий рівень прояву організаторських схильностей піддослідних. Люди не губляться у нових обставинах, швидко знаходять друзів, прагнуть розширити коло своїх знайомих, допомагають близьким і друзям, проявляють ініціативу в спілкуванні, здатні приймати рішення в складних, нестандартних ситуаціях.

Сума балів 17-20 – вищий рівень організаторських схильностей. Це свідчить про те, що у таких людей сформована потреба організаторській діяльності. Вони швидко орієнтуються у важких ситуаціях. Невимушено поводять себе у новому колективі. Ініціативні. Приймають самостійні рішення. Відстоюють свою думку і домагаються прийняття своїх рішень. Люблять організовувати ігри, різні заходи. Наполегливі і натхненні у діяльності.

Обробка результатів: Два студенти (13 %) за результатами тесту мають низький рівень організаторських схильностей; 12 студентів (80 %) – середній рівень; 1 студент (7 %) – високий рівень.

Висновки. Студенти першого року навчання в більшості мають середній рівень організаторських схильностей, що є потенціалом для формування майбутньої організаторської роботи викладача.

Самоаналіз асистентської та науково-дослідної практичної підготовки

Практична підготовка стала для мене шляхом отримання нових знань, умінь та навичок, які були реалізовані під час проведення лекції, практичного заняття, виховного заходу.

Для мене стала відкриттям необхідність створення цілої низки документів, які обумовлюють аспекти навчального процесу

Моя самостійність виявилась у розробці та проведенні лекції, практичного заняття, тренінгового заняття

Обсяг проведеної роботи: розробка та проведення лекції, практичного заняття, тренінгу, проведення діагностики навчальної мотивації здобувачів, пізнавальної активності, комунікативних та організаційних здібностей.

Труднощі, які виникли під час проведення занять, у спілкуванні з викладачами, академічною групою: обмежений час, відсутність необхідних посібників студентам для самостійного опанування матеріалу.

Знання, уміння та навички, набуті за час практичної підготовки: розробка та проведення лекцій, тестів, тренінгів, психолого – педагогічної діагностики навчальної діяльності студентів.

Задачі з самоосвіти.

1. Поглиблення педагогічних та психологічних знань для вдосконалення методів навчання та виховання;
2. Вивчення різноманітних методик;
3. Опанування досягнень педагогічної науки, перспективного педагогічного досвіду;
4. Підвищення загальнокультурного рівня.

Загальні висновки, рекомендації та пропозиції: у цілому, я оцінюю свою практику як успішну. Мені вдалося реалізувати цілі і задачі, набути практичного досвіду, навичок роботи зі студентами з урахуванням їх вікових особливостей, поглибити свої знання в педагогіці, проводити самоаналіз проведених лекцій та виховних заходів.

« ___ » _____ 201 ___ р.

Клишнікова О.Л.
(прізвище, ім'я по-батькові магістранта, підпис)

(підпис практиканта)